

Fråga om det har funnits laglig grund för avskedande eller saklig grund för uppsägning av en rektor.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2017-07-05
StockholmDom nr 47/17
Mål nr B 122/16**KLAGANDE**

Vallentuna kommun, 212000-0027, Tuna Torg 1, 186 86 Vallentuna
Ombud: advokaten Anders Elmér, EmpLaw Advokater HB,
Humlegårdsgatan 4, 114 46 Stockholm

MOTPART

B.Ö., Vaxholm

SAKEN

avskedande m.m.

ÖVERKLAGAD DOM

Attunda tingsrätts dom den 11 november 2016 i mål nr T 3756-15

Tingsrättens dom, se bilaga.

Twisten

B.Ö. anställdes i mars 2012 av Vallentuna kommun (kommunen) som rektor för Bällstaberghsskolan. Han avstängdes från sin anställning den 3 mars 2015 och avskedades därefter med verkan från den 18 april 2015.

Twisten gäller om det funnits laglig grund för att avskeda B.Ö. eller i vart fall saklig grund för att säga upp honom.

Tingsrätten fann att kommunen varken haft laglig grund för avskedande eller saklig grund för uppsägning och förklarade därför avskedandet av B.Ö. ogiltigt. Tingsrätten förpliktade kommunen att till B.Ö. betala allmänt skadestånd och viss lön samt ränta.

Tingsrätten beslutade vidare att domen, såvitt avsåg ogiltigförklaringen av avskedandet, skulle gälla omedelbart. Det innebär att tingsrätten beslutat att B.Ö:s anställning trots avskedandet ska bestå tills tvisten har slutligt avgjorts (35 § tredje stycket anställningsskyddslagen). Arbetsdomstolen har den 20 januari 2017 avslagit ett av kommunen framställt yrkande om att upphäva tingsrättens beslut att anställningen trots avskedandet ska bestå tills tvisten har slutligt avgjorts.

Yrkanden m.m.

Kommunen har yrkat att Arbetsdomstolen ska avslå B.Ö:s vid tingsrätten förda talan, dvs. samtliga hans yrkanden beträffande ogiltigförklaring av avskedandet den 18 april 2015 samt allmänt skadestånd och ersättning för lön. Kommunen har vidare yrkat att Arbetsdomstolen ska befria kommunen från skyldigheten att ersätta B.Ö. för hans rättegångskostnader vid tingsrätten samt förplikta B.Ö. att ersätta kommunen för dess rättegångskostnader där.

B.Ö. har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som vid tingsrätten.

Arbetsdomstolen har avgjort målet efter huvudförhandling. Parterna har lagt fram samma bevisning i Arbetsdomstolen som vid tingsrätten. Dessutom har kompletterande frågor ställts till B.Ö.

Domskäl

Bakgrund

Bällstabergsskolan är en grundskola för årskurserna F–9. Skolan invigdes 2002 och har omkring 500 elever och 65 förskolebarn. Skolans rektor lyder under Barn- och ungdomsförvaltningen. När B.Ö. anställdes var R.B. förvaltningschef på Barn- och ungdomsförvaltningen. Han blev senare kommundirektör, dvs. högsta tjänsteman vid kommunstyrelsen, och efterträddes som chef på Barn- och ungdomsförvaltningen av M.T., som fick titeln utbildningschef.

B.Ö. anställdes som rektor för Bällstabergsskolan bl.a. eftersom han ansågs särskilt lämpad för att genomföra en satsning på digitalt lärande, det s.k. entill-en-projektet. Inom ramen för det projektet skulle varje elev få tillgång till en egen dator/läsplatta. I anslutning till att B.Ö. tillträdde som rektor avskrevs ett större budgetunderskott som skolan upparbetat under tidigare år. Under B.Ö:s tid som rektor hölls budgeten. Av utredningen framgår att B.Ö. har varit en mycket omtyckt rektor och att personal, elever och föräldrar i allt väsentligt har varit mycket nöjda. Det har också berättats att Bällstabergsskolan under B.Ö:s tid som rektor utvecklades till en framgångsrik skola som kunde uppvisa goda resultat.

I januari 2014 reste en större grupp anställda på bl.a. Bällstabergsskolan tillsammans med B.Ö. till London för att delta i en mäsas, BETT 2014, till en kostnad om ca 500 000 kr. Detta fick kommunens ansvariga politiker att reagera negativt mot bakgrund av att skolans underskott nyligen hade avskrivits. B.Ö. kallades därför, tillsammans med R.B. och M.T., av

kommunstyrelsen till ett möte i mars 2014. Vid mötet framförde kommunstyrelsen kritik mot B.Ö. och mot kostnaden för resan, men det framgick också att B.Ö. i och för sig inte hade brutit mot något regelverk. Av utredningen framgår vidare att B.Ö. offentligt har uttryckt kritik gentemot ansvariga politiker med anledning av en satsning på kommunens utbildningsverksamhet, som starkt ifrågasattes.

Runt årsskiftet 2014/15 uppmärksammades kommunledningen på att det skulle förekomma ekonomiska oegentligheter vid Bällstabergsskolan, vilka B.Ö. skulle vara inblandad i. Kommunen gav revisionsföretaget PwC i uppdrag att undersöka om så var fallet.

B.Ö. blev den 2 mars 2015 knivskuren av en elev på skolan när han ingrep i ett bråk. Han fördes med anledning av det till sjukhus där han opererades och blev inlagd. Kommunen beslutade dagen efter att stänga av B.Ö. och därefter att avsluta hans anställning. I samband med att B.Ö. avstängdes och avskedades informerade kommunen media om att bl.a. B.Ö. misstänktes för ekonomiska oegentligheter. Sedan PwC den 31 maj 2015 avlämnat sin rapport, lämnade kommunen in en anmälan till Polismyndigheten, Riksenheten mot korruption, och Ekobrottsmyndigheten om att bl.a. B.Ö. genomfört transaktioner som på ett otillbörligt sätt gynnat honom eller intressen som han företräder, i förhållande till kommunen. En förundersökning inleddes men lades senare ner.

Samma dag som B.Ö. fick veta att han avskedats skrev han ett mejl med hotfullt innehåll avsett för barn- och ungdomsnämndens ordförande P.L. (senare kommunstyrelsens ordförande).

Händelserna

Kommunen har som grund för avskedandet i korthet anfört att B.Ö. har

- uttryckt sig hotfullt i ett mejl till barn- och ungdomsnämndens ordförande,
- agerat illojalt i samband med inköp,
- agerat illojalt gällande bisysslor,
- agerat vårdslöst rörande skolans inventarier, och
- gjort sig skyldig till bristande efterlevnad av regler i övrigt.

B.Ö. har bestritt det kommunen lagt honom till last och anfört att det förelegat omständigheter som gör att hans agerande inte ska utgöra skäl för avskedande eller uppsägning.

Arbetsdomstolen kommer i det följande att bedöma de omständigheter som kommunen lägger B.Ö. till last. Som utgångspunkt kommer Arbetsdomstolen att följa den ordning i vilken tingsrätten har redovisat sina bedömningar, vilken i sin tur följer kommunens sakframställning där. Arbetsdomstolen finner dock skäl att delvis frångå den ordningen eftersom flera händelser som läggs B.Ö. till last återkommer under skilda rubriker.

Arbetsdomstolen väljer, för sammanhangets skull, att behandla mejlet till P.L. sist, före den samlade bedömningen.

Privata inköp och resor

Under denna rubrik behandlar tingsrätten en rad inköp och resor som kommunen lagt B.Ö. till last och som kommunen beskriver som av potentiellt privat karaktär. I detta uttryck lägger kommunen för det första att transaktionerna inte redovisats på ett korrekt sätt. Till detta återkommer Arbetsdomstolen nedan under rubriken ”Brott mot interna regelverk”. Enligt kommunen ska dessa transaktioner även presumeras vara privata till sin karaktär, eftersom de inte har redovisats korrekt. Att transaktionerna inte har redovisats korrekt skulle, som Arbetsdomstolen förstår kommunen, innebära att B.Ö. har bevisbördan för att kostnaderna varit tjänsterelaterade.

Resan till Mariehamn i oktober 2013 behandlas nedan under rubriken ”Bisysslor m.m.”.

När det gäller frågan om de under denna rubrik anförda transaktionerna varit tjänsterelaterade på ett sådant sätt att de skulle belasta kommunen gör Arbetsdomstolen följande bedömning.

Vissa inköp m.m.

När det gäller de av tingsrätten redovisade inköpen finner Arbetsdomstolen, i likhet med tingsrätten, att B.Ö:s uppgifter om vad dessa avsett förtjänar tilltro och att dessa transaktioner varit sådana att de haft samband med B.Ö:s arbete. Detsamma gäller hotellkostnaden i London som betalades i maj 2013.

Middag på Vaxholms hotell

Den 17 augusti 2012 lät B.Ö. kommunen betala en middag för fyra personer till en kostnad om 2 100 kr. B.Ö. har berättat att deltagarna vid middagen var en inbjuden utländsk föreläsare, en biträdande rektor vid Bällstabergsskolan, dennes sambo samt han själv. I likhet med tingsrätten finner Arbetsdomstolen att kostnaden inte var för privata ändamål och att kostnaden – i avsaknad av klara beloppsgränser för kommunens representation – inte kan sägas ha varit i strid mot kommunens policy, men att B.Ö. förtjänar kritik för att han bjöd en anhörig till en av kommunens anställda.

Resor till Prag, Vasa, Philadelphia och Berlin

B.Ö. har rest till Prag i november 2013, Vasa i mars 2014, Philadelphia i oktober 2014, samt Berlin i november 2014, och låtit kommunen svara för resekostnaderna. Kommunen menar dels att B.Ö. vid dessa resor föreläste inom ramen för en privat bisyssla, en fråga som Arbetsdomstolen återkommer till under rubriken ”Bisysslor m.m.”, dels att ingen av dessa resor faller inom ramen för den verksamhet som en rektor vid en grundskola ska bedriva.

I likhet med tingsrätten finner Arbetsdomstolen följande. Det har av utredningen tydligt framgått att Bällstabergsskolan satsade på ett digitaliserat lärande med en frekvent användning av digitala hjälpmedel i undervisningen och att personer i ledande ställning inom kommunen inte har haft några invändningar mot det. Tvärtom har det framgått att Barn- och ungdomsförvaltningen ansåg att denna satsning och pedagogik var önskvärd, att den gav ett positivt genomslag samt att den vände en negativ trend på skolan.

Arbetsdomstolen konstaterar härutöver följande. Av förhören med dåvarande förvaltningschefen R.B. och dåvarande utbildningschefen M.T., som var B.Ö:s närmaste chefer, framgår att ett skäl till att B.Ö. anställdes som rektor för Bällstabergsskolan var att han bedömdes som lämplig för att utveckla digitaliserat lärande. Av förhören framgår att de var positiva till att B.Ö. deltog i externa konferenser, att de ansåg det viktigt med omvärldsbevakning och att de ansåg att det fanns ett värde i att kommunen skulle "sättas på kartan" som ett föredöme. Mot bakgrund härav har det, enligt Arbetsdomstolens mening, legat inom ramen för B.Ö:s anställning i egenskap av rektor för Bällstabergsskolan – såsom uppdraget utformats av honom och hans chefer – att inhämta och dela med sig av kunskap på området digitaliserat lärande, även utanför kommunen. B.Ö. har gjort gällande att resorna till Prag, Vasa, Philadelphia och Berlin har handlat om sådan utbildning och sådant erfarenhetsutbyte. Kommunen har inte åberopat någon bevisning som motsäger detta. Sammantaget finner Arbetsdomstolen, liksom tingsrätten, att resorna låg inom ramen för B.Ö:s anställning och av den anledningen inte ska anses vara av privat karaktär. Arbetsdomstolen påminner om att domstolen kommer att återkomma till frågan om föreläsningarna ska anses vara bisysslor under rubriken "Bisysslor m.m."

Resan till BETT 2015

Av utredningen framgår följande. BETT är en större utbildningskonferens med särskild inriktning mot digitalt lärande som hålls årligen i London.

B.Ö. arrangerade en resa för bl.a. lärare till konferensen i januari 2014. Enligt B.Ö:s uppgifter deltog ca 60–70 personer från fyra olika skolor i Vallentuna samt representanter från kommunens utbildningsförvaltning. Därutöver deltog rektorer från Vaxholms kommun, däribland P.L. som förutom att vara kommunalpolitiker i kommunen även var rektor i Vaxholms kommun. Kostnaderna för deltagarna från kommunen uppgick år 2014 till ca 500 000 kr.

Resan väckte skilda reaktioner. B.Ö. och flera vittnen har berättat att deltagandet i konferensen väckte entusiasm bland de deltagande lärarna. Å andra sidan har det framkommit att kostnaderna för resan uppmärksammades av kommunens politiska ledning. Ett skäl till detta var att Bällstabergsskolan nyligen avskrivit ett underskott på i storleksordningen tre miljoner kr, som upparbetats innan B.Ö. tillträdde som rektor med ansvar för budgeten. Detta ledde till att företrädare för kommunstyrelsen höll ett möte med bl.a. B.Ö., utbildningschefen M.T. och kommundirektören R.B. för att

diskutera resan. Flera personer har hörts om vad som utspelade sig vid detta möte och Arbetsdomstolen kan konstatera att mötet blev relativt hetsigt.

År 2013 beslutade kommunfullmäktige om nya riktlinjer för utlandsresor. Enligt dessa ska kommunstyrelsen besluta arbetstagares utlandsresor i tjänsten om kostnaden överstiger en tredjedels basbelopp per person, och alla tjänsteresor utomlands ska anmälas till kommunstyrelsen.

Under hösten 2014 planerade B.Ö. för en resa till BETT 2015 som hölls i januari 2015. En ansökan om att 21 personer skulle resa för att delta i BETT 2015 avslogs av kommunstyrelsen. Efter kommunstyrelsens avslag gjordes, i enlighet med gällande riktlinjer, en anmälan om att B.Ö. och M.F., biträdande rektor vid Bällstabergsskolan, skulle åka till konferensen.

Det som kommunen lägger B.Ö. till last i denna del är följande. Trots att kommunstyrelsen avslagit ansökan om deltagande i BETT 2015 har B.Ö. och M.F. åkt till konferensen. Deras resor och uppehälle betalades av kommunen. B.Ö. hade dock enligt överenskommelse med M.T. anmält semester under konferensen. Utöver detta har B.Ö. beviljat ett antal pedagoger på Bällstabergsskolan semester så att även de kunde åka till konferensen och han har under konferensen bjudit dessa på middag för kommunens pengar. B.Ö. belastade sammantaget kommunen med kostnader för resa och hotell för två personer samt en middag för samtliga deltagare. Dessa kostnader är att anse som privata sådana.

Arbetsdomstolen gör i denna del följande bedömning.

Att kommunstyrelsen avslagit en ansökan om att 21 personer skulle resa kan inte – på det underlag som Arbetsdomstolen har – förstås som att den därigenom gett uttryck för att inget deltagande från kommunens sida skulle få ske. Att B.Ö. och M.F. efter anmälan åkte till konferensen var i enlighet med gällande riktlinjer. B.Ö. kan inte sägas ha agerat felaktigt genom att han och M.F. åkt på konferensen och att kommunen fått stå för resekostnaderna. Att B.Ö. under den aktuella tiden tog ut semester kan dock framstå som att han inte reste inom ramen för sin anställning. Det är en omständighet som får anses vara belastande för B.Ö., särskilt mot bakgrund av att hans arbetsgivare genom detta fått svårigheter att bedöma riktigheten i uppkomna kostnader. Arbetsdomstolen finner till skillnad från tingsrätten att B.Ö. förtjänar kritik för sin otydlighet gentemot kommunen när han tagit ut semester men ändå belastat kommunen med kostnader för resan.

Enligt Arbetsdomstolens mening kan det finnas goda skäl för en skolledning att uppmuntra lärare att ägna sig åt fortbildning och vidareutveckling i yrket även om detta sker på fritiden. Att som B.Ö. gjort, bevilja en grupp lärare semester för att dessa under semestern ska kunna delta i en för lärare fortbildande konferens och under denna bjuda dem på en middag, kan inte sägas vara att använda kommunens medel för privata eller ”verksamhetsfrämmande” ändamål. Huruvida detta är tillåtet eller lämpligt från andra synpunkter saknar betydelse för den prövning som Arbetsdomstolen har att göra mot bakgrund av vad kommunen gjort gällande. Arbetsdomstolen

instämmer således i tingsrättens bedömning och finner att kostnaden för middagen i samband med BETT 2015 inte ska läggas B.Ö. till last.

Bisysslor m.m.

Under rubriken ”Bisysslor” i tingsrättens dom behandlas en rad omständigheter som kommunen lagt B.Ö. till last och som berör CreateFree, iSkolor och föreläsningar på uppdrag av andra.

Kommunens uppfattning är följande. B.Ö:s agerande i dessa delar saknar samband med hans anställning som rektor, eller har i vart fall svag koppling till hans anställning. Eftersom agerandet inte ligger inom ramen för anställningen, ska det betraktas som bisysslor. Genom CreateFree, iSkolor och föreläsningarna marknadsförde B.Ö. sig själv och sitt intresse för digitalt lärande och syftet var att tjäna pengar. B.Ö. har låtit kommunen svara för kostnader avseende dessa sysslor. Sysslorna har varit arbetshindrande och förtroendeskadliga. B.Ö. anmälde inte bisysslorna till arbetsgivaren trots uttrycklig uppmaning härom.

Kommunen har gjort gällande att B.Ö. belastade kommunen med kostnader som avsåg hans privata bisysslor, enligt följande.

- *Lagringsplan* den 27 oktober 2013 (150 kr) avser CreateFree.
- *Flygbussarna i Göteborg* den 25 november 2013 (189 kr) avser iSkolor.
- *Parkering* den 29 november 2013 (360 kr) avser iSkolor.
- *Inköp i Vasa* i mars 2014 (4 248 kr), redan behandlad under rubriken Privata inköp och resor.
- *Hyra av konferenslokal* den 1 december 2013 (45 000 kr) avser CreateFree.
- *Konferensavgift* i april 2013 (5 000 kr) avser CreateFree.
- *Visitkort* den 14 januari 2014 (732 kr) avser CreateFree.

B.Ö. har bestritt att han överhuvudtaget hade några bisysslor och har anfört följande. Det arbete som utfördes avseende CreateFree och iSkolor skedde enbart i syfte att marknadsföra arbetssättet på skolan. Det var inte fråga om någon anställning, något uppdrag eller någon verksamhet. Kommunen var informerad om CreateFree och iSkolor och hade aldrig några synpunkter på detta. Detsamma gäller för de aktuella föreläsningarna.

Arbetsdomstolen finner skäl att pröva frågan om verksamheterna i CreateFree och iSkolor var sådana att de ska anses utgöra bisysslor i omvänd ordning mot hur tingsrätten har prövat detta. Arbetsdomstolen finner vidare skäl att såvitt avser verksamheten i CreateFree pröva kostnaderna som har uppkommit hänförliga till CreateFree innan Arbetsdomstolen tar ställning till huruvida CreateFree är att anse som en bisyssla eller inte.

iSkolor

Av utredningen framgår i huvudsak följande. iSkolor var en hemsida eller plattform där lärare gratis kunde dela undervisningsmaterial. Tanken var att lärare vid olika skolor och i olika kommuner skulle dela med sig av sitt undervisningsmaterial och ta del av andras material. iSkolor har utnyttjats på detta sätt av bl.a. Bällstabergsskolans lärare. Plattformen innehas av en ideell förening, i vilken Bällstabergsskolan var medlem. Även andra skolor har varit medlemmar i föreningen och aktivt bidragit med material till plattformen. Det var i praktiken B.Ö. och biträdande rektorn J.A. som skapade och drev iSkolor. B.Ö. har ägnat viss arbetstid åt iSkolor. Han har även låtit kommunen betala för resa med flygbuss och parkering (ca 500 kr) i samband en föreläsning och en workshop om iSkolor.

Arbetsdomstolen gör i denna del följande bedömning.

Som tingsrätten har redovisat har det funnits en tydlig koppling mellan iSkolor och B.Ö:s arbete som rektor. Det finns inget hinder mot att en kommun är medlem i en förening och genom eget arbete eller ekonomiska bidrag stöder en förening, om föreningens verksamhet är till gagn för kommunens verksamhet. B.Ö:s arbete med iSkolor kan inte anses utgöra en bisyssla och det kan inte anses att de kostnader som kommunen belastats med avseende iSkolor har varit privata eller verksamhetsfrämmande.

Däremot finner Arbetsdomstolen, till skillnad från tingsrätten, att B.Ö. förtjänar kritik för att iSkolor drivits på ett alltför informellt sätt, där han inte tillräckligt tydligt klargjort att iSkolor var en ideell förening i vilken kommunen var medlem, och vilka skäl det fanns för kommunen att bidra till föreningens verksamhet med arbete och visst ekonomiskt understöd.

CreateFree

Av utredningen framgår följande. CreateFree var en webbsida som i praktiken skapades och drevs främst av biträdande rektorn J.A. under medverkan av B.Ö. På webbsidan återfanns bl.a. information om föreläsningar som B.Ö. höll. På sidan fanns information om att man arrangerade gruppresor. Det hänvisades därvid till den resa till BETT 2014 som B.Ö. ordnade.

Kommunen har gjort gällande att CreateFree utgjort en privat bisyssla som B.Ö. och J.A. drivit i syfte att tjäna pengar, att arbetet för CreateFree inkräktat på B.Ö:s arbetstid, varit förtroendeskadligt, belastat kommunen med kostnader för CreateFree avseende en konferenslokal, en lagringsplan, en konferensavgift och visitkort till B.Ö. och J.A. samt att sysslan inte anmäldes till arbetsgivaren.

B.Ö. har berättat att hemsidan CreateFree skapades i syfte att synliggöra skolans arbete på en ”neutral” plattform.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Tingsrätten har först prövat om verksamheten som framgår av CreateFrees hemsida är sådan att den saknar koppling till Bällstaberghsskolan och funnit att så inte är fallet. Arbetsdomstolen finner skäl att pröva frågan i annan ordning och utgår i stället från vissa av de kostnader som har uppkommit inom ramen för CreateFrees verksamhet.

Utredningen visar att hyran av konferenslokal (45 000 kr) avsåg en lokal som hyrdes för Bällstaberghsskolans deltagande i konferensen BETT 2014. Det var således inte fråga om någon kostnad för en privat bisyssla. Det finns inte skäl att ifrågasätta B.Ö:s uppgift om att lagringsplanen (150 kr) avsåg utökat lagringsutrymme på hans arbetsdator, låt vara att lagringsplanen registrerades med hans CreateFree-e-post. Kostnaden för att utöka lagringsutrymme på arbetsdatorn kan inte sägas avse en privat bisyssla. Konferensavgiften från april 2015 avsåg enligt B.Ö. en utbildningsmessa som han och J.A. deltog i. Det är mot B.Ö:s bestridande inte visat att kostnaden varit sådan att kommunen inte skulle svara för den. Kostnaden för visitkortet (732 kr) var dock direkt kopplad till CreateFree. Det är också ostridigt att B.Ö. ägnat viss arbetstid åt att sprida CreateFree.

Frågan är om det arbete som B.Ö. lagt ned på CreateFree eller den kostnad som kommunen belastats med ska anses höra till en privat bisyssla eller till Bällstaberghsskolans verksamhet.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning. Vad B.Ö. anför om syftet med hemsidan CreateFree kan inte lämnas utan avseende. Det finns ingenting i utredningen som ger anledning att anta att B.Ö. haft inkomster från någon bisyssla. Kommunens påstående om att B.Ö. drivit CreateFree i syfte att tjäna pengar för egen del är inte styrkt. Det finns, enligt Arbetsdomstolens mening, inte skäl att ifrågasätta att B.Ö. hade uppfattningen att det låg inom ramen för hans anställning att även utanför kommunen, i dialog med andra, verka för att öka kunskapen om digitalt lärande. Av förhören med R.B. och M.T. framgår att hans närmaste chefer på ett allmänt plan delade detta synsätt. Det finns, enligt Arbetsdomstolens mening, inte heller skäl att ifrågasätta att B.Ö. ansett att CreateFree låg inom ramen för hans arbete med att främja skolans verksamhet och att det därför var rimligt att kommunen svarade för de begränsade kostnader som var kopplade till CreateFree.

Mot bakgrund härav instämmer Arbetsdomstolen i tingsrättens slutsats att kommunen inte visat att CreateFree var en verksamhetsfrämmande bisyssla och att kommunen därmed får acceptera vissa kostnader hänförliga till CreateFree. Däremot finner Arbetsdomstolen till skillnad från tingsrätten att B.Ö. förtjänar, i än högre grad än när det gäller iSkolor, kritik för att CreateFree drivits på ett alltför informellt sätt och utan att det tydliggjorts om CreateFree var en del av kommunens verksamhet eller en fristående ideell verksamhet som stöddes av kommunen.

Föreläsningar på uppdrag av andra

B.Ö. har vid ett flertal tillfällen hållit föreläsningar på uppdrag av andra. Detta har som tingsrätten konstaterat skett i Mariehamn i oktober 2013 och i Vasa i mars 2014.

Utredningen ger inte stöd för att B.Ö. för någon av dessa föreläsningar fått betalt av dem som inbjudit honom.

I likhet med tingsrätten finner Arbetsdomstolen att M.T. beträffande resan till *Mariehamn i oktober 2013* var informerad om att B.Ö. skulle hålla en föreläsning och att M.T. inte hade någon invändning mot att han gav den i anställningen samt att kommunen inte motbevisat den uppgiften. Eftersom kommunen inte belastades med några kostnader för denna resa, utöver B.Ö:s lönekostnad, instämmer Arbetsdomstolen i tingsrättens bedömning att det inte finns något att lägga B.Ö. till last i denna del.

I fråga om resan till *Vasa i mars 2014* instämmer Arbetsdomstolen i tingsrättens bedömning och finner således att B.Ö. förtjänar kritik för att ha låtit kommunen belastas med resekostnader trots att han meddelat att Apple skulle stå för dessa kostnader. Arbetsdomstolen konstaterar samtidigt, liksom tingsrätten, att B.Ö:s närmaste chef M.T. var av uppfattningen att resan i och för sig låg inom ramen för hans uppdrag.

Sammantaget finner Arbetsdomstolen, liksom tingsrätten, att B.Ö. inte har haft någon bisyssla, men finner, till skillnad från tingsrätten, att B.Ö. förtjänar kritik för att ha handlagt iSkolor och CreateFree alltför informellt vilket har beröringspunkter med kommunens kritik mot B.Ö. för att han inte anmält eventuella bisysslor till arbetsgivaren.

Brott mot interna regelverk

Under rubriken ”Brott mot interna regelverk” har kommunen anfört att B.Ö. på skilda sätt brutit mot en rad olika interna regler. De flesta av dessa avser regler för ekonomihantering. Detta gäller barn- och ungdomsnämndens delegationsordning, rutiner för inköp m.m., ramavtal, attestreglemente samt riktlinjer för hantering av First Card.

Kommunal redovisning

Av 8 kap. 14 § kommunallagen (1991:900) framgår att kommunstyrelsen och övriga nämnder fortlöpande ska föra räkenskaper över de medel som de förvaltar. De närmare bestämmelserna om kommuners bokföring finns i lagen (1997:614) om kommunal redovisning. Av den lagen framgår bl.a. följande. Bokföring och redovisning ska fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed. Ekonomiska händelser såsom in- och utbetalningar ska bokföras så att de kan presenteras på ett sätt som gör det möjligt att kontrollera fullständigheten i bokföringsposterna och överblicka verksamhetens förlopp, ställning och resultat. För varje ekonomisk händelse

ska det därför finnas en verifikation, med uppgift om bl.a. när den ekonomiska händelsen har inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör. I förekommande fall ska verifikationen även innehålla upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för den ekonomiska händelsen samt var dessa finns tillgängliga. Det är kommunen som sådan som ansvarar för att dessa regler efterlevs. Detta sker bl.a. genom olika interna styrdokument om ekonomisk redovisning.

Rutiner för inköp m.m.

Av kommunens interna regler för inköp framgår att beställaren ska, innan denne handlar, ta reda på om den vara eller tjänst som ska köpas ingår i ett ramavtal eller inte. Om den gör det ska varan eller tjänsten handlas enligt ramavtalet. Om ramavtal saknas får den i stället köpas genom s.k. direktupphandling om värdet ligger under vissa gränser. År 2015 fick direktupphandling under 100 000 kr göras, men skulle normalt anmälas till kommunens inköpscontroller. För inköp mellan 100 001 kr och 505 800 kr (år 2015) skulle minst tre leverantörer tillfrågas.

Kommunen hade ett ramavtal med Täby Resebyrå för resor och Telenor för telefoner. Kommunen har vidare gett in och hänvisat till ett avtal om avrop mellan Dustin och kommunen från 5 december 2012. Av avtalet framgår att detta ingicks mot bakgrund av att två skolor skulle inleda det s.k. en-till-en-projektet, där ca 1 000 elever skulle förses med var sin läsplatta. Av avtalet framgår att det för projektet skulle ”inhandlas” 100 stycken lärardatorer. Av avtalet framgår vidare att det gällde för leasing av bl.a. vissa typer av bärbara datorer och läsplattor som framgick av en särskild prislista. Därutöver har kommunen rätt att avropa andra ”klienter” från Dustins övriga sortiment.

Kommunen har i denna del gjort gällande följande. B.Ö. har brutit mot kommunens inköpsrutiner genom att i betydande utsträckning upphandla datorer och annan elektronik utan att det fanns något ramavtal för dessa inköp. Kommunen hade ett avropsavtal med Dustin, men detta omfattade bara leasing och inte inköp. Vidare har B.Ö. köpt vissa mobiltelefoner och resor från icke upphandlade leverantörer. Han har heller inte anmält dessa inköp till kommunens inköpscontroller på sätt som anges i rutinerna.

B.Ö. har anfört i korthet följande. Han kände inte närmare till kommunens riktlinjer och ramavtal. Han utgick från att det fanns ett ramavtal för inköp av den aktuella elektroniken med Dustin och att Lin Education omfattades av detta ramavtal. Han har vidare anfört att de aktuella inköpen av resorna och mobiltelefonerna inte var möjliga att köpa av dem som hade ramavtalen.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

B.Ö. beslutade under åren 2012–2014 om betydande inköp av elektronik från Dustin och Lin Education. Det av kommunen ingivna ramavtalets lydelse ger, enligt Arbetsdomstolens mening, inte stöd för kommunens

uppfattning om att detta bara omfattade leasing och inte inköp. Avtalet undertecknades för kommunens räkning av R.B. Han har berättat att ramavtalet under 2012 förhandlades fram av kommunens IT-avdelning som ett led i den satsning på digitalt lärande som gjordes vid bl.a.

Bällstabergsskolan. J.A., som var den på Bällstabergsskolan som genomförde inköpen, har berättat att han från kommunens IT-avdelning fick information om och inloggningsuppgifter till en gemensam portal för inköp från Dustin/Lin Education. J.A. har berättat att han uppfattade det som att Lin Education var en underleverantör till Dustin och att båda omfattades av ramavtalet. Den senare uppgiften vinner visst stöd av andra uppgifter i målet. Mot bakgrund härav har kommunen inte visat att B.Ö:s inköp från Dustin och Lin Education inte omfattades av det aktuella ramavtalet. I vart fall har B.Ö. haft fog för uppfattningen att det fanns ett ramavtal för inköp av den aktuella elektroniken.

Arbetsdomstolen sätter, i likhet med tingsrätten, tilltro till B.Ö:s uppgifter om att Telenor, när inköpen av de aktuella mobiltelefonerna gjordes, inte hade dessa i sitt sortiment. Han har därför inte agerat i strid med inköpsrutinerna i detta avseende. Däremot finner Arbetsdomstolen, till skillnad från tingsrätten, att B.Ö. inte till fullo följt inköpsrutinerna vid inköp av resor. B.Ö. har även, såsom tingsrätten funnit, underlåtit att underrätta kommunens inköpscontroller på sätt som föreskrivs.

Barn- och ungdomsnämndens delegationsordning

Barn- och ungdomsnämnden har antagit en delegationsordning som anger vilken behörighet som bl.a. rektor har att göra inköp. Av denna framgår att rektor får göra inköp enligt aktuella ram- och avropsavtal inom ramen för anvisade medel. Det anges vidare – i en annan del av delegationsordningen – att rektor får underteckna avropsavtal under 500 000 kr, medan förvaltningschefen får underteckna avropsavtal över 500 000 kr. Härutöver anges att rektor får ombesörja direktupphandling under 100 000 kr inom ramen för anvisad budget. Rektor är även behörig att besluta om representation och uppvaktningar för tjänstemän enligt lagar och regler.

Kommunen har anfört att B.Ö. har överskridit beloppsgränserna i delegationsordningen vid inköp och leasing från Dustin, Biotech och Lin Education.

B.Ö. har bestritt att så är fallet.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Som framgått ovan har Arbetsdomstolen, till skillnad från tingsrätten, funnit att kommunen inte visat att inköp av elektronik inte omfattas av kommunens ramavtal. Även med denna utgångspunkt har B.Ö. dock under 2013 och 2014 hos Dustin och Lin Education handlat för avsevärt större belopp än delegationsordningen ger en rektor behörighet att göra. Han har även marginellt överskridit gränserna för inköp från Dustin år 2012 och för inköp från Biotech år 2014. För detta förtjänar B.Ö. kritik.

Samtidigt ska, som förmildrande omständigheter, beaktas att Barn- och ungdomsförvaltningen var väl införstådd med att betydande inköp av elektronik skulle göras under de aktuella åren, att förvaltningen hade godkänt den s.k. en-till-en-satsningen och förhandlat fram ramavtal för denna, samt att inköpen har rymts inom Bällstaberghsskolans budget.

Attestreglemente och First Card

I kommunen gäller ett attestreglemente som syftar till att undvika oavsiktliga och avsiktliga fel i ekonomihanteringen, t.ex. genom att säkerställa att verifikationer uppfyller kraven enligt god redovisningssed. Av reglementet framgår bl.a. följande. Ansvaret för att utfärda tillämpningsanvisningar och följa upp att reglerna för kontroll av verifikationer är fördelat mellan kommunstyrelsen, kommunens nämnder och förvaltningscheferna. Enligt reglementet ska kontrollrutinerna utformas så att den interna kontrollen är tillräcklig. Kontrollåtgärderna ska anpassas till transaktionens art och kontrollkostnaden ska stå i rimlig proportion till riskerna.

Attestreglementet handlar väsentligen om hur rutinerna för attest ska vara ordnade. Ansvaret för detta och uppföljningen av tillämpningen ligger främst på kommunstyrelsen, kommunens nämnder och förvaltningscheferna. De kontrollansvarigas uppgift är att tillämpa fastställda anvisningar och när brister upptäcks rapportera dessa till närmaste chef.

Attestreglementet anger under rubriken ”Kontrollernas utformning” beträffande jäv bl.a. att den som utför kontroll inte får kontrollera in- eller utbetalningar till sig själv eller närstående, och att det därvid bör tillämpas en försiktighetsprincip. I anvisningar till attestreglementet anges bl.a. att in- och utbetalningar av t.ex. reseräkningar, ersättningar för utlägg, representation avseende sig själv eller närstående är sådana där intressekonflikt kan uppstå, och att vid behov ska beslutsattest ske av överordnad.

Inom kommunen har det funnits en strävan att så långt möjligt undvika kontanthantering. Ett sätt har varit att utrusta chefer för verksamheter, t.ex. rektorer och biträdande rektorer, med betalkort som benämns *First Card*. Av kommunens guide för hanteringen av First Card framgår följande. Varje kort ska ha en beloppsgräns, som förvaltningschefen beslutar om. Kortinnehavaren ska underteckna en förbindelse med riktlinjer för användning. Av riktlinjerna framgår bl.a. att kortet är personligt och inte får lånas ut och att varje inköp ska styrkas med kvitto där moms specificeras. Kvitto och köpnota ska redovisas av kortinnehavaren enligt upplagda rutiner. På kvittot ska det klart och tydligt framgå vad köpet avser. Kortinnehavaren står själv för kostnaden om kvitto inte kan uppvisas. B.Ö. har undertecknat en sådan förbindelse.

Av utredningen har framgått bl.a. följande om rutinerna för ekonomihanteringen vid Bällstaberghsskolan. Fakturor som ställdes till kommunen skickades till ett externt bolag som skannade in dessa. Fakturorna skickas sedan som en elektronisk fil till kommunens system för fakturahantering för godkännande, sakgranskning och attest i enlighet med vissa rutiner. Även

fakturor för First Card-korttransaktionen lästes på detta sätt in i kommunens system för fakturahantering. En skillnad var dock att kvitton och annat underlag för de olika korttransaktionerna inte lästes in i detta system, utan sparades i pärmar på skolan. Den praktiska hanteringen av fakturor, kvitton, kontering m.m. ombesörjdes på Bällstabergsskolan av en skoladministratör. Under den aktuella tiden var två personer verksamma som skoladministratörer vid skolan. Vid inköp med First Card skulle den som gjort inköpet till skoladministratören lämna kvittot och uppgifter om inköpet, såsom ändamålet med en resa eller liknande. På Bällstabergsskolan fanns en särskild blankett för att lämna uppgifter på. Det var inte nödvändigt att t.ex. rektor själv skrev in nödvändiga uppgifter på blanketten så länge rektor lämnade dessa uppgifter på annat sätt till skoladministratören. Skoladministratören skrev självständigt in underlaget och gjorde konteringen i ekonomihanteringsystemet. Rektor skulle sedan attestera den ekonomiska händelsen. Om den ekonomiska händelsen avsåg något särskilt känsligt konto, såsom resor och representation, tillämpades en särskild ordning som kallades valideraobjekt. Denna ordning innebar att den ekonomiska händelsen inte bara skulle attesteras (godkännas) av rektor utan även av kontrollern på Barn- och ungdomsförvaltningen. Syftet med rutinen var att förvaltningen skulle kontrollera att det fanns tillräcklig information om kostnader som berörde de känsliga kontona. Den ordning som här beskrivits tillämpades, såvitt framgick, även innan B.Ö. tillträdde som rektor.

Kommunen har hänfört sig till 137 stycken First Card-transaktioner som uppmärksammats i PwC:s rapport och därvid i huvudsak gjort gällande följande. B.Ö. har beträffande ett stort antal ekonomiska händelser brutit mot attestreglementet genom att inte lämna kvitton eller annat underlag, inte lämna relevanta uppgifter om ändamålet och/eller genom att attestera sina egna in- och utbetalningar. B.Ö. har gjort hundratals inköp utan att fullständigt underlag funnits. Genom att det inte gått att utifrån bokföringen bedöma om inköpen har varit tjänsterelaterade ska de bedömas som privata. Vidare har B.Ö. brutit mot de regler som gäller för inköp med First Card genom att betala med kort i stället för att handla mot faktura, överskrida beloppsgränser samt låna ut sitt kort till andra.

B.Ö. har anfört att han inte kände till attestreglementet i detalj, att han förstått det som att han skulle attestera det som lämnades till honom och att han litat på att det underlag han fick för attest var korrekt.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Utredningen visar att B.Ö. i vissa fall *inte lämnat kvitton* som styrker utlägg eller inköp, att han ofta dröjt med att lämna kvitton och annat underlag för bokföring samt att han i betydande utsträckning *underlåtit att lämna uppgifter* till skoladministratören om t.ex. syftet med en viss resa eller vilka som deltagit vid representation.

Kommunen har anfört att B.Ö. i strid med bestämmelserna *attesterat sina egna in- och utbetalningar* och synes därvid syfta på alla First Card-

korttransaktioner. Av attestreglementet följer, såvitt utredningen visar, att anställda i kommunen inte ska attestera reseräkningar, ersättningar för utlägg, representation avseende sig själv eller närstående. Arbetsdomstolen kan dock inte av vad kommunen anfört finna att det skulle följa av kommunens regler att B.Ö. inte alls skulle varit behörig att själv attestera inköp som gjorts med hans First Card-kort och som kommunen betalat direkt till kortföretaget. Arbetsdomstolen utgår däremot från att B.Ö. inte ägt attestera inköp som avsåg resor, utlägg och representation avseende sig själv eller närstående. Dessa kostnadslag tycks, som Arbetsdomstolen förstår saken, motsvara de kostnadslag där proceduren validera-objekt ska tillämpas. Vid den rutinen ska – såvitt Arbetsdomstolen förstår det – händelserna attesteras dels av den som berörs av transaktionen (dvs. B.Ö.), dels av en controller på Barn- och ungdomsförvaltningen. Det är inte klarlagt om beslutsattest av överordnad behövdes även beträffande transaktioner där validera-objekt tillämpats. Av utredningen framgår att proceduren validera-objekt inte tillämpats i alla fall där så skulle ha skett.

Mot bakgrund av vad som anförts i föregående stycke kan Arbetsdomstolen inte instämma i tingsrättens slutsats att B.Ö. attesterat fakturor i betydligt större omfattning än som varit tillåtet enligt attestreglementet. Enligt Arbetsdomstolen är det utrett att B.Ö. ensam attesterat transaktioner på vilka validera-objekt rätteligen skulle ha tillämpats. Utredningen ger dock inget underlag för att bedöma i vilken omfattning som så har skett.

Arbetsdomstolen instämmer i tingsrättens bedömningar att det, mot bakgrund av den praxis som funnits inom kommunen, saknas anledning att ha några större synpunkter på att B.Ö. *lånat ut sitt First Card-kort*.

Arbetsdomstolen instämmer även i tingsrättens bedömning att utredningen inte ger stöd för att B.Ö. har använt sitt First Card *i stället för att köpa mot faktura* på ett sätt som strider mot reglementet.

Till skillnad från tingsrätten finner Arbetsdomstolen att B.Ö. ska kritiseras för att inte ha följt *beloppsgränserna vid användning av First Card-kortet*. Vad B.Ö. har anfört om att han inte kände till beloppsgränserna och att kortet var spärrat på andra belopp än de för honom aktuella beloppsgränserna medför ingen annan bedömning. Arbetsdomstolen finner således till skillnad från tingsrätten att B.Ö. förtjänar kritik för att ha agerat i strid med kommunens riktlinjer i detta avseende.

Av PwC:s utredning framgår att kommunen inte haft någon rutin för tillämpningen av regeln om att kortinnehavaren själv ska stå för kostnaden om kvitto inte kan uppvisas. B.Ö. kan därför, enligt Arbetsdomstolens mening, inte klandras för att regeln inte tillämpats på honom.

Sammanfattningsvis finner Arbetsdomstolen följande brister i fråga om den ekonomiska redovisningen. Arbetsdomstolen har funnit att B.Ö. ensam attesterat transaktioner på vilka validera-objekt skulle ha tillämpats, men att det inte går att bedöma i vilken omfattning så har skett. En förklaring till att validera-objekt inte tillämpats trots att så skulle ha skett, kan vara att

kostnaden för t.ex. en resa, bokförts på fel konto. Som framgått ovan ombesörjdes konteringen av skoladministratören och det finns inga uppgifter som antyder att B.Ö. försökt påverka hur konteringen skulle göras. Det som kan läggas honom till last är i stället att han underlåtit att kontrollera konteringen. Vidare anser Arbetsdomstolen att B.Ö. kan klandras för att inte ha följt beloppsgränserna vid användning av First Card-kortet. Det allvarligaste är dock att B.Ö. inte lämnat kvitton som styrker utlägg eller inköp, att han ofta dröjt med att lämna kvitton och annat underlag för bokföring samt att han i betydande utsträckning underlåtit att lämna uppgifter till skoladministratören om t.ex. syftet med en viss resa eller vilka som deltagit vid representation. Detta har – vilket tydligt belysts av den aktuella rättegången – försvårat för kommunen att bedöma hur skolans medel har använts. Vissa av dessa brister, t.ex. avsaknaden av kvitton, kan möjligen delvis förklaras av att skoladministrationen under delar av den aktuella tiden inte fullt ut fungerade. Av e-post mellan skoladministratören på Bällstabergsskolan och ekonomen på Barn- och ungdomsförvaltningen framgår att förvaltningen redan 2013 kände till att det förekom brister i hantering av kvitton m.m. Det kan vidare konstateras att vissa av de brister som kommunen har gjort gällande hade kunnat upptäckas om den kontroll som skulle utövas genom validera-objekt-proceduren hade fungerat som det var avsett. Detta fritar dock inte B.Ö. från ansvar i denna del.

Rutiner för inventarieredovisning m.m.

I fråga om brott mot *rutin för inventarieredovisning*, brott mot *policy och rutinbeskrivning för bisysslor*, brott mot *rutiner om utlandsresor* och fråga om *ersättning för nyttjande av bil i tjänsten* gör Arbetsdomstolen inte några andra bedömningar än de tingsrätten har gjort.

Arbetsdomstolen finner således att det utifrån uppgifterna i målet är svårt att dra några säkra slutsatser om hur inventarieredovisningen gjordes på skolan och om det fanns några brister under B.Ö:s tid som rektor. Sammantaget finner Arbetsdomstolen liksom tingsrätten att B.Ö. inte förtjänar kritik såvitt avser inventarieredovisningen.

Även i fråga om bisysslor instämmer Arbetsdomstolen i tingsrättens bedömning och finner att det enda B.Ö. kan kritiseras för i denna del är att han inte har varit transparent gentemot arbetsgivaren rörande verksamheterna i CreateFree och iSkolor. Detta har Arbetsdomstolen dock tidigare beaktat under rubriken ”Bisysslor”.

I fråga om utlandsresor instämmer Arbetsdomstolen även här i tingsrättens bedömning och noterar liksom tingsrätten att utredningen inte visar annat än att B.Ö:s närmaste chef var informerad om de resor han gjorde. På skäl tingsrätten har anfört finns det inte skäl att rikta kritik mot B.Ö. i denna del.

Vad slutligen avser användande av bil i tjänsten och ersättning för det, så instämmer Arbetsdomstolen även här i tingsrättens bedömning och finner att B.Ö. förtjänar kritik för att inte ha yrkat ersättning enligt gällande regelverk.

Vårdslös hantering av inventarier

Tingsrätten har funnit att kommunen inte har styrkt sitt påstående om brister vad gäller inventarieredovisningen på Bällstabergsskolan. Arbetsdomstolen ovan funnit att den i denna del inte gör några andra bedömningar än tingsrätten har gjort.

I fråga om huruvida föremål har saknats och om hanteringen av skolans inventarier därigenom varit vårdslös har tingsrätten funnit att det är oklart om och i så fall vilka föremål som saknades på skolan och att det medför att kommunen inte styrkt sitt påstående om brister i detta hänseende. Arbetsdomstolen gör inte heller i denna del några andra bedömningar än tingsrätten har gjort. Det medför att det inte finns skäl att rikta kritik mot B.Ö. med anledning av hanteringen av inventarier.

Framställt hot

Arbetsdomstolen gör samma bedömning som tingsrätten i fråga om vad som är bevisat avseende påståendet om framställt hot. Arbetsdomstolen utgår således från följande händelseförlopp. B.Ö. skrev, samma dag som han fick reda på att han avskedats, ett mejl avsett för barn- och ungdomsnämndens ordförande P.L. Av detta framgår att B.Ö., om P.L. inte medverkade till en uppgörelse, skulle gå till media med uppgifter om henne som skulle kunna göra slut på hennes politiska karriär. B.Ö. skickade själv inte meddelandet, utan han ville först konsultera sitt dåvarande ombud om det var lämpligt att skicka det. Meddelandet skickades av hans hustru, utan hans vetskap. B.Ö. fick dagen efter vetskap om att meddelandet hade skickats. Han kontaktade inte P.L. eller kommunen för att ta avstånd från det eller be om ursäkt.

Kommunen har gjort gällande att B.Ö:s agerande innefattar brottslig gärning, i första hand utpressning, men att agerandet, oavsett om det är brottsligt eller inte, innefattar ett grovt åsidosättande av hans åligganden i anställningen och därmed i sig skäl för avskedande.

B.Ö. har bestritt att agerandet är brottsligt eller utgör ett grovt åsidosättande av hans åligganden i anställningen.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

B.Ö:s agerande utgör, enligt Arbetsdomstolens mening, inte utpressning eller annan brottslig handling. Frågan om agerandet innefattar brottslig handling har dock, som kommunen anför, mindre betydelse för den bedömning som Arbetsdomstolen har att göra. Av Arbetsdomstolens praxis framgår att en arbetstagare anses på ett allvarligt sätt åsidosätta sina åligganden i anställningen om arbetstagaren medvetet agerar i syfte att skada arbetsgivaren eller företrädare för denne. Ett exempel är AD 1999 nr 147 där en arbetstagare skickade vykort till en högre chef med antydningar om ett erotiskt förhållande mellan chefen och arbetstagaren. Arbetsdomstolen ansåg att agerandet innebar ett avsiktligt och allvarligt angrepp på chefens privata sfär och att det fanns laga skäl för avskedande (se även t.ex. AD

1988 nr 67). Enligt Arbetsdomstolens mening står det klart att en arbetstagare, som hotar att avslöja ekonomiska oegentligheter om företrädare för arbetsgivaren i syfte att få till stånd en ekonomiskt gynnsammare uppgörelse, normalt sett på ett allvarligt sätt åsidosätter sina åligganden i anställningen. Situationen i detta mål är emellertid särpräglad.

Samma dag som kommunen beslutade att stänga av B.Ö. gick kommunen ut med ett pressmeddelande där han namngavs och där det framhölls att avstängningen berodde på misstankar om att det förekommit ekonomiska oegentligheter på skolan. Meddelandet kan knappast av läsaren uppfattas på annat vis än att misstankarna avsåg att B.Ö. använt kommunens medel för att berika sig själv. Som framgått ger utredningen inget stöd för att så är fallet. Avstängningen skedde samtidigt som B.Ö. låg på sjukhuset efter att ha blivit knivskuren när han gick emellan i ett bråk på skolan. Kommunen stängde även omedelbart av hans mobiltelefonabonnemang, vilket gjorde att han inte kunde få kontakt med sina närstående och att dessa inte kunde få besked om hans hälsoläge. Kommunens agerande i denna del uppvisar en anmärkningsvärd brist på hänsyn till en medarbetare som i arbetet blivit utsatt för misshandel. Även i pressmeddelande när kommunen beslutade att avskeda B.Ö. framhålls att kommunens medel inte använts på rätt sätt. Enligt Arbetsdomstolens mening är det begripligt att B.Ö. i denna situation upplevt sig utsatt för en så pass kränkande behandling av kommunen och dess företrädare att det i viss mån är förståeligt att han övervägt att ”ge igen med samma mynt” genom att offentliggöra oegentligheter som han ansåg att en företrädare för kommunen gjort sig skyldig till.

Arbetsdomstolen finner, i likhet med tingsrätten, att B.Ö. bör klandras för att inte ha tagit avstånd från meddelandet, men att omständigheterna är sådana att det finns skäl att se något mindre allvarligt på detta.

Har det funnits laga skäl för avskedande eller saklig grund för uppsägning?

Enligt 18 § anställningsskyddslagen får en arbetstagare avskedas om han eller hon grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Därmed avses enligt förarbeten och fast praxis ett sådant avsiktligt eller grovt vårdslöst förfarande som rimligen inte ska behöva tålas i något rättsförhållande. Ett avskedande ska, på yrkande av arbetstagaren, ogiltigförklaras om denne blivit avskedad under omständigheter som inte ens utgjort saklig grund för uppsägning (35 § första stycket anställningsskyddslagen). Frågan om det funnits laga grund för ett avskedande eller saklig grund för uppsägning är beroende av en samlad bedömning av såväl förhållandena kring själva förseelserna som sådana som omständigheterna i övrigt.

Tingsrätten har funnit att B.Ö. har brustit i sina åligganden på ett sätt som har betydelse för hans anställning genom

- att inte ta avstånd från ett mejl med olämpligt innehåll,
- att belasta kommunen med kostnader för representationsmiddag avseende en anhörig till en av kommunens anställda,

- att belasta kommunen med kostnader för en resa till Vasa i mars 2014 trots att han borde ha förstått att kommunen kunde ha invändningar mot det,
- att inte se till att inköp gjordes i enlighet med gällande regler vad avser beloppsgränser,
- att inte se till att inköp anmäldes till kommunens inköpscontroller,
- att i viss mån attestera sina egna fakturor på ett sätt som stod i strid med attestreglementets jävsbestämmelse, och
- att vid ett tillfälle inte ha yrkat ersättning enligt kommunens bilersättningsavtal.

Arbetsdomstolen instämmer väsentligen i tingsrättens bedömning i fråga om vilka händelser som ska läggas B.Ö. till last för de brister som tingsrätten har konstaterat med följande begränsning. Arbetsdomstolen har funnit att B.Ö. brutit mot gällande beloppsgränser i barn- och ungdomsnämndens delegationsordning i mindre mån än vad tingsrätten funnit. Arbetsdomstolen har inte funnit att B.Ö. mer än marginellt brutit mot upphandlingsreglerna och har också en delvis annan bedömning av i vilken utsträckning B.Ö. attesterat fakturor i strid med attestreglementets jävsbestämmelse. Härutöver finner Arbetsdomstolen att B.Ö. ska kritiseras för

- att han vid upprepade tillfällen inte på föreskrivet sätt lämna för bokföringen nödvändiga upplysningar handlingar,
- att han inte i samband med resan till BETT 2015 i London var tydlig med att han belastade kommunen med kostnader för resan trots att han tog ut semester,
- att han handlagt CreateFree och iSkolor på ett alltför informellt sätt vilket medfört att kommunen inte har kunnat ha tillräcklig insyn i verksamheterna, och
- att han inte ha följt beloppsgränserna vid användning av First Card-kortet.

Frågan är om dessa omständigheter är sådana att det funnits laga skäl för avskedande eller saklig grund för uppsägning.

Inledningsvis konstaterar Arbetsdomstolen att det inte finns stöd i utredningen för att det förekommit några ekonomiska oegentligheter som medfört vinning för B.Ö., vilket var kommunens uppfattning när den avslutade B.Ö:s anställning.

B.Ö. förtjänar kritik för att han inte tog avstånd från innehållet i det mejl som skickades till P.L. Mot bakgrund av kommunens agerande och med beaktande av den pressade situation som B.Ö. befann sig i, finner Arbetsdomstolen att hans agerande inte är så klandervärt att han grovt åsidosatt sina åligganden. Det har inte gjorts gällande att B.Ö. vid något annat tillfälle gjort sig skyldig till något liknande agerande.

När det gäller *ekonomihanteringen* är det som främst ligger B.Ö. till last att han inte lämnat kvitton och annat underlag för bokföring. Detta har påtagligt försvårat möjligheterna att bedöma hur skolans medel har använts. Som

anförts ovan kan vissa av bristerna möjligen förklaras av att skoladministrationen under delar av den aktuella tiden inte fullt ut fungerade, medan vissa andra brister borde ha påtalats för B.Ö. om kommunens system för redovisning fungerat som avsett. Detta fritar inte B.Ö. från ansvar, men han kan inte sägas ha varit ensam ansvarig för att den ekonomiska redovisningen inte fungerat i aktuella avseenden. Vidare har B.Ö. överskridit beloppsgränserna för inköp i barn- och ungdomsnämndens delegationsordning samt i någon mån attesterat transaktioner i strid med attestreglementet. Som förmildrande omständigheter har redan nämnts att de inköp som det här är fråga om legat inom ramen för den satsning på digitalt lärande som Barn- och ungdomsförvaltningen bestämt och att de rymdes inom Bällstaberghsskolans budget. Inköpen har inte inneburit att kommunen drabbats av åtaganden utöver vad som förutsatts av Barn- och ungdomsförvaltningen (jfr AD 2014 nr 22). De övriga omständigheter beträffande den ekonomiska redovisningen som kan läggas B.Ö. till last är av mindre betydelse i sammanhanget.

Enligt Arbetsdomstolens mening visar utredningen att B.Ö. inte prioriterat att sätta sig in i och följa relevanta regler för ekonomihanteringen, men utredningen ger inte stöd för att han medvetet satt sig över de aktuella reglerna. Det är heller inte visat att de brister som kan läggas B.Ö. till last har lett till att kommunens medel använts på ett felaktigt sätt (jfr AD 2009 nr 48). Kommunen har inte gjort klart för B.Ö. att det funnits brister i ekonomihanteringen.

B.Ö:s agerande när det gäller *resorna till Vasa 2014 och London 2015* samt hanteringen av *CreateFree och iSkolor* visar, enligt Arbetsdomstolens mening, att han haft en vid syn på vad som låg i hans uppdrag som rektor och att hans fokus varit att utveckla skolan och att sprida de pedagogiska idéer som låg till grund för skolans verksamhet. Som redan framgått har hans närmaste chefer delat hans syn på att en inte obetydlig del av B.Ö:s arbete fick ägnas åt att utanför kommunen inhämta och dela med sig av kunskap på området digitaliserat lärande. Enligt Arbetsdomstolens mening har dock B.Ö. uppvisat ett betydande mått av självsvåldighet när det gäller att tolka innebörden av vad som kan tänkas ligga i uppdraget och hur detta ska genomföras. Han har heller inte varit särskilt lyhörd för hur hans agerande uppfattades av t.ex. den politiska ledningen. Samtidigt ger utredningen stöd för att hans närmaste chefer på Barn- och ungdomsförvaltningen accepterat att B.Ö. tillåtit sig större handlingsfrihet när det gäller arbetets innehåll och inriktning än vad som är vanligt bland rektorer i allmänhet, och detta får antas bero på att hans chefer uppskattade det resultat som B.Ö. uppnådde med Bällstaberghsskolan. R.B. har beskrivit honom som en ”doer”, som inte var den smidigaste att ha att göra med. M.T. har uppfattat B.Ö. som en visionär som var bra på skolutveckling, men ”strulig” i andra avseenden.

Enligt Arbetsdomstolens mening har B.Ö. när det gäller *resorna till Vasa 2014 och London 2015* samt i fråga om hanteringen av *CreateFree och iSkolor* inte satt sig över några entydiga direktiv eller instruktioner från kommunens sida. Om kommunen önskade att B.Ö. inte längre skulle ha den

handlingsfrihet som tidigare tolererats när det gäller arbetets innehåll och inriktning, har det ålegat kommunen att göra klart detta för honom.

Vid en samlad bedömning finner Arbetsdomstolen att det som kan läggas B.Ö. till last, varken var för sig eller sammantaget, innebär att han grovt åsidosatt sina åligganden. Arbetsdomstolen instämmer i tingsrättens bedömning att det finns skäl att se allvarligt på B.Ö:s agerande, men att han borde ha gjorts medveten om de brister som kommunen ansåg finnas och fått möjlighet att ändra sitt agerande. Arbetsdomstolen delar därför tingsrättens slutsats att det inte finns saklig grund för uppsägning och att avskedandet ska ogiltigförklaras. Det föreligger inte några skäl att ändra vad tingsrätten bestämt om allmänt skadestånd och lön.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska kommunen ersätta B.Ö. för hans rättegångskostnader i Arbetsdomstolen och vid tingsrätten. B.Ö. har i Arbetsdomstolen yrkat ersättning för arvode till tidigare ombud och för biträde vid huvudförhandling. Dessa kostnader har, liksom de rättegångskostnader som tingsrätten beslutat om, varit skäligen påkallade för tillvaratagande av B.Ö:s rätt.

Domslut

1. Arbetsdomstolen fastställer tingsrättens domslut.
2. Vallentuna kommun ska ersätta B.Ö. för hans rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med 102 250 kr, varav 72 500 kr avseende ombudsarvode och 29 750 kr avseende biträdesarvode. På beloppet utgår ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Arbetsdomstolens dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Jonas Malmberg, Dag Ekman, Christer Måhl, Katarina Novák, Göran Söderlöf, Ronny Wenngren och Paul Lidehäll. Enhälligt.

Rättssekreterare: Marie Lifvendahl

Bilaga

Tingsrättens dom (ledamöter: Tomas Strömgren, Anna Flodin och Mathias Wastesson)

BAKGRUND

Bällstabergsskolan är en grundskola för årskurserna F-9 som ligger i södra Vallentuna. Den invigdes år 2002. Skolan har omkring 500 elever och 65 förskolebarn. På skolan finns även en fritidsverksamhet med ca 300 inskrivna elever.

B.Ö. anställdes i mars 2012 av Vallentuna kommun ("Kommunen") som rektor på Bällstabergsskolan. Han avstängdes från sin befattning den 3 mars 2015 för att med verkan från den 18 april 2015 avskedas från sin anställning. Kommunen anlätade på grund av misstankar om oegentligheter revisionsbyrån PricewaterhouseCoopers ("PwC") för att genomföra en utredning avseende B.Ö. PwC lade fram sin slutliga rapport den 31 maj 2015.

Twisten rör i första hand huruvida B.Ö. grovt har åsidosatt sina åligganden mot Kommunen och om grund för avskedande därmed har förelegat. För det fall sådan grund har saknats är parterna vidare oense om huruvida Kommunen i vart fall har haft saklig grund för att säga upp B.Ö. från anställningen.

YRKANDEN M.M.**B.Ö.**

B.Ö. har *i första hand* yrkat att tingsrätten ska förklara avskedandet av honom ogiltigt samt i samband med domen även besluta att anställningen ska bestå tills tvisten slutligen har avgjorts.

B.Ö. har vidare yrkat att tingsrätten ska förplikta Kommunen att till honom utge allmänt skadestånd om 200 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan (den 4 juni 2015) till dess betalning sker.

B.Ö. har även yrkat att Kommunen ska utge ekonomiskt skadestånd motsvarande utebliven lön, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25:e i respektive månad till dess betalning sker, enligt följande.

- För april 2015 med 23 160 kr
- För maj 2015 – november 2015 med 57 900 kr per månad
- För december 2015 med 41 557 kr
- För januari 2016 med 48 704 kr
- För februari 2016 – juli 2016 med 57 900 kr per månad
- För augusti 2016 med 35 789 kr
- För september 2016 med 29 365 kr
- För oktober 2016 med 29 365 kr

För det fall det inte har förelegat skäl för avskedande, men väl saklig grund för uppsägning har B.Ö., *i andra hand*, yrkat allmänt skadestånd om 150 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämmningsansökan (den 4 juni 2015) till dess betalning sker samt ekonomiskt skadestånd motsvarande uppsägningslön om 6 månader (57 900 kr per månad) jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25:e i respektive månad till dess betalning sker.

B.Ö. har förbehållit sig rätten att yrka ersättning för förlust som kan uppkomma för tiden efter huvudförhandling i målet.

B.Ö. har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Kommunen

Kommunen har bestritt samtliga yrkanden. Kommunen har vitsordat framställda ränteyrkanden samt att B.Ö. uppbar lön med 57 900 kr per månad.

Kommunen har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

PARTERNAS GRUNDER

B.Ö.

Avskedandet saknar rättslig grund. Han har inte grovt åsidosatt sina åligganden i anställningen. Det saknas även omständigheter som utgör saklig grund för uppsägning. Han har inte brustit i något avseende som Kommunen har hänvisat till.

Kommunen

B.Ö. har grovt åsidosatt sina åligganden i anställningen. I vart fall har saklig grund för uppsägning förelegat på grund av personliga skäl. Vad som läggs B.Ö. till last är att han

- har uttryckt sig hotfullt i ett e-postmeddelande till Barn- och ungdomsnämndens ordförande,
- har agerat illojalt i samband med inköp,
- har agerat illojalt gällande bisysslor,
- har agerat vårdslöst rörande skolans inventarier, och
- har gjort sig skyldig till bristande efterlevnad av regler i övrigt.

UTREDNING

B.Ö. har åberopat förhör under sanningsförsäkran med sig själv samt vittnesförhör med

- tidigare kommundirektören och förvaltningschefen i Vallentuna kommun R.B.,
- tidigare biträdande rektor på Bällstabergsskolan M.F.,
- tidigare utbildningschefen i Vallentuna kommun M.T.,
- tidigare biträdande rektor på Bällstabergsskolan J.A.,
- skolassistenten/skoladministratören på Bällstabergsskolan L.D.,
- tidigare förskolechefen på Bällstabergsskolan C.W.,
- sin hustru M.G.,
- tidigare economicontrollern i Vallentuna kommun P.K., och
- tidigare vaktmästaren på Bällstabergsskolan J.J.

Kommunen har åberopat förhör under sanningsförsäkran med kommundirektören V.K. och kommunalrådet P.L. samt vittnesförhör med

- ekonomichefen i Vallentuna kommun A.H., och
- ”director” på PwC M.L.

Parterna har åberopat en omfattande skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

En arbetsgivare får avskeda en arbetstagar om arbetstagar grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Ett avskedande får således endast vidtas i flagranta fall och då arbetstagar har gjort sig skyldig till ett sådant avsiktligt eller vårdslöst agerande som rimligen inte ska behöva tålas i ett rättsförhållande.

En uppsägning från arbetsgivaren ska vara sakligt grundad. En uppsägning kan grundas antingen på arbetsbrist eller på förhållanden som hänför sig till arbetstagar personligen. En uppsägning är inte sakligt grundad om det är skäligt att kräva att arbetsgivaren bereder arbetstagar annat arbete hos sig. Vid en prövning av om en uppsägning på grund av personliga skäl är sakligt grundad ska göras en avvägning mellan arbetstagar intresse av att få ha anställningen kvar och arbetsgivarens intresse av att upplösa anställningsförhållandet. En arbetstagar ska som huvudregeln varnas innan en uppsägning får vidtas; detta därför att en uppsägning inte ska framstå som överraskande och arbetstagar ska få vetskap om att ett missförhållande enligt arbetsgivarens uppfattning har betydelse för anställningsförhållandets bestånd.

Det är arbetsgivaren som ska visa att det har förelegat skäl för avskedande eller uppsägning. I en tvist har således arbetsgivaren att styrka dessa omständigheter fullt ut och brister i bevisningen går ut över arbetsgivaren.

Tingsrätten har således att bedöma om Kommunen har styrkt vad som läggs B.Ö. till last och i så fall hur dessa omständigheter ska bedömas rättsligt.

Allmänt

Kommunen har enligt redovisning ovan som grund för avskedandet åberopat brister i fem olika hänseenden. Dessa grupper av brister har utvecklats på visst sätt. Tingsrätten kommer nu att gå igenom vad som närmare har lagts B.Ö. till last och kommer då att huvudsakligen följa den uppställning och de rubriker som Kommunen har använt i sin sakframställan, vilken i sin tur följer den sammanställning som har upprättats i målet. Under respektive rubrik redovisas vad parterna i korthet har anfört.

Framställt hot

Kommunen

Den 10 november 2015 skickade B.Ö. ett e-postmeddelande till den dåvarande ordföranden i Barn- och ungdomsnämnden P.L. med ett hotfullt innehåll. Av meddelandet framgår att B.Ö. skulle smutskasta P.L. och ”göra slut på” hennes politiska karriär om inte parterna träffade en uppgörelse istället för att Kommunen avskedade honom. Detta agerande är ensamt laga grund för att avskeda B.Ö. Vidare har inte B.Ö. efter att meddelandet hade skickats kontaktat P.L. för att be om ursäkt.

B.Ö.

Det var inte han som skickade e-postmeddelandet. Han författade däremot detta då han, bland annat genom ett nyhetsinslag på SVT Nyheter ABC, fick veta att Kommunen hade för avsikt att avskeda honom. I ren frustration skrev han texten för att avreagera sig. Han ville bland annat fästa P.L:s uppmärksamhet på att hon själv inte hade följt gällande regler. Han hade inte för avsikt att då skicka iväg meddelandet utan ville först konsultera sitt ombud påföljande dag. Innan dess, och utan hans vetskap, hade dock hans hustru skickat iväg meddelandet. Detta fick han veta på morgonen efter så hade skett.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Det är ostridigt att det har skickats ett e-postmeddelande till P.L. skrivet av B.Ö. De omständigheterna att meddelandet är skrivet av B.Ö., att hans namn står under meddelandet och att det är skickat från hans e-postadress talar för att det är han som har skickat meddelandet. B.Ö:s hustru M.G. har dock under ed och på ett övertygande sätt berättat att det var hon och inte B.Ö. som skickade meddelandet. Kommunen har mot detta vittnesmål inte kunnat styrka sitt påstående om att det var B.Ö. som gjorde det. Kommunen har betonat att påståendet om att det var M.G. som skickade meddelandet framfördes sent i tingsrättens handläggning av detta mål. Detta påverkar emellertid inte tingsrättens bedömning.

Det är däremot klarlagt att B.Ö., efter att ha fått reda på att meddelandet hade skickats, inte till P.L. har tagit avstånd från meddelandet. Detta hade

naturligtvis varit en lämplig åtgärd. Tingsrätten noterar dock att det som B.Ö. enligt ordalydelsen i meddelandet ville var att få till stånd ett möte för att nå en uppgörelse. När så inte blev fallet får den frågan i viss mån anses ha varit överspelad.

Privata inköp och resor

Kommunen

Vid granskning av B.Ö:s verksamhet har framkommit att han belastade Kommunen med kostnader av s.k. potentiellt privat karaktär. Dessa transaktioner är per definition privata eftersom de inte redovisades på ett korrekt sätt. Det kan således inte avgöras om de var tjänsterelaterade.

Vid de flesta inköpen och resorna använde B.Ö. det kreditkort som Kommunen tillhandahöll, First Card. På Bällstabergsskolan användes vid redovisning av inköp med First Card en särskild blankett. På denna skulle relevanta uppgifter redovisas för att klargöra bakgrunden till och syftet med transaktionen. Till blanketten skulle kvittot bifogas. En korrekt redovisning hade alltså inneburit tillhandahållandet av relevanta uppgifter samt kvitto.

Det var B.Ö:s ansvar att se till att det fanns en korrekt redovisning för kostnader som han belastade Kommunen med. Eventuella brister är inget som underordnad personal kan lastats för.

Följande inköp är ett urval av sådana inköp som är av potentiellt privat karaktär.

- Parkering Q-park den 12 augusti 2012 (400 kr)
- Middag Vaxholms hotell den 17 augusti 2012 (2 100 kr). Detta är inte måttfull representation. Kostnaden är för hög. Vid tillfället deltog även en anhörig, vilket inte ligger inom ramen för en acceptabel representation.
- Två iPad Mini från Apple Store den 25 november 2012 (7 590 kr). Dessa inköptes trots att Kommunen hade ett leasingavtal avseende 200 iPads.
- Tre iPhones den 26 oktober 2013, den 23 december 2014 och den 29 december 2014 (totalt 22 288 kr)
- IBIS Hotel i London den 24 januari 2014 (2 431 kr)
- Preem den 11 juni 2014 (285 kr)
- Byggmax den 2 juli 2014 (895 kr)
- K-Rauta den 8 december 2012 (449 kr)

Följande resor är av potentiellt privat karaktär. Ingen av dessa resor faller inom ramen för den verksamhet som en rektor på en grundskola ska bedriva.

- *London maj 2013* (925 kr) avser en hotellkostnad.
- *Finland/Mariehamn oktober 2013*. B.Ö. föreläste inom ramen för en privat bisyssla. Inga kostnader uppstod för Kommunen utöver lönekostnaden.
- *Prag november 2013* (9 668 kr) avser kostnad för en resa som arrangerades av Apple.

- *Finland mars 2014* (4 248 kr) avser hotellrum och resa i samband med en föreläsning för Apples räkning. B.Ö. hade en överenskommelse med sin chef M.T. om att ta ut semester. Så skedde dock inte.
- *Philadelphia oktober 2014* (17 925 kr) avser bland annat flyg och logi i samband med att B.Ö. var inbjuden av Apple för att föreläsa på en konferens.
- *Berlin november 2014* (4 308 kr) avser en Applekonferens.
- *London januari 2015* (16 911 kr) avser kostnader i samband med en resa till den årliga s.k. BETT-mässan. Skolan hade fått avslag från kommunstyrelsen på en ansökan om att få åka med en större grupp till denna mässa. Trots detta beviljade B.Ö. samtliga deltagare semester och de åkte ändå. Han själv tog också semester efter en överenskommelse med M.T. B.Ö. belastade Kommunen med kostnader för hotell för två personer samt en middag för samtliga deltagare. Dessa är att se som privata kostnader.

B.Ö.

De kostnader som han belastade Kommunen med var alla relaterade till hans tjänst som rektor; det förekom inte några privata inköp eller privata resor. När han tog jobbet var överenskommelsen att han skulle få driva frågor om digital utveckling på skolans område så länge han följde skollagen och höll budget. Så skedde också.

Det har aldrig varit en rektors uppgift att se till att blanketter för underlag fylls i. Det är inte rimligt att en rektor ska sköta alla uppgifter själv på en skola utan vissa arbetsuppgifter måste kunna delegeras. Han delegerade till skoladministratören /skolassistenten att sköta hans redovisningar av inköp på First Card. Han förutsatte hela tiden att underlagen sammanställdes och skickades till rätt person. När underlag efterfrågades försökte han att hjälpa till med det. I övrigt påpekades inte för honom att något skulle ha varit inkorrekt. Det har senare visat sig att skoladministratören /skolassistenten kan ha misskött sitt uppdrag. Det är dock inget han kan lastats för.

De inköp som Kommunen menar är potentiellt privata gjordes alla i tjänsten enligt följande.

- *Parkering Q-park* avser en parkeringskostnad då hela personalen skulle åka på tjänsteresa till Gotska Sandön. Han hade med sig sin privata bil för att transportera maten för hela sällskapet.
- *Middag Vaxholms hotell* avser representation för fyra personer i samband med att en föreläsare bjöds in till skolan för att tala om digitaliserat lärande. Enligt hans uppfattning var denna representation måttfull.
- *Två iPad Mini* avser inköp av en ny produkt för att utvärdera om den skulle köpas in i en större mängd. Detta hade stämts av med Kommunens IT-chef. Utvärderingen resulterade i ett inköp av 200 iPads Mini eftersom den produkten passade bättre för de yngre barnen.

- *Tre iPhones* avser inköp av telefoner att användas i tjänsten av honom själv, biträdande rektor samt en ny specialpedagog. Deras gamla telefoner kunde användas av andra anställda.
- *IBIS Hotel* avser bokning av ytterligare ett hotellrum i samband med en utbildningsresa för 50-60 personer (BETT-mässan 2014) då det visade sig att ett rum saknades.
- *Preem* avser tankning i samband med en transport av skolans kopieringsapparater och skrivare som skulle kasseras. Han använde sin privata bil och släpvagn för ändamålet.
- *Byggmax* avser inköp av material i samband med att en ommålning skedde av skolans lokaler.
- *K-Rauta* avser troligen inköp av julsaker till skolan.

De resor som Kommunen menar är potentiellt privata gjordes alla i tjänsten enligt följande.

- *London maj 2013* avser en hotellnatt för en utbildningsresa till London i juni 2013. Han var inte själv med på den resan. Troligen tillkom en deltagare varför ytterligare ett hotellrum bokades på hans kort.
- *Finland/Mariehamn oktober 2013* avser ett föredrag som han höll om skolans satsning 1-1 (dator till varje elev) på Finska rektorsdagarna. Inga kostnader uppstod för kommunen och han hade stämt av sitt deltagande med M.T.
- *Prag november 2013* avser en utbildningsresa med inriktning på elever med särskilda behov.
- *Finland mars 2014* avser en inbjudan av Apple att föreläsa om skolans arbete. M.T. informerades om resan och skulle återkomma med besked. Vid denna tid hade resor blivit ett känsligt ämne i Kommunen. Han hade tillsammans med bland andra M.T. blivit kallad till kommunstyrelsen för att diskutera att en större grupp hade åkt till BETTmässan i januari 2014. M.T. dröjde med sitt besked och när det blev dags att åka meddelade han att han gjorde så och att skolan skulle fakturera Apple avseende det arvode han skulle få. Enligt hans uppfattning var det rimligt att resan gjordes i tjänsten. När M.T. återkom hade han redan betalat för hyrbil och hotell med sitt First Card.
- *Philadelphia oktober 2014* avser en inbjudan att föreläsa på String Theory School samt deltagande i studiebesök.
- *Berlin november 2014* avser en utbildningsresa till en Apple-konferens. Samtliga rektorer och utbildningschefen var inbjudna att delta.
- *London januari 2015* avser deltagande i BETT-mässan 2015. Han hade tidigare arrangerat en resa till BETT 2014 för ett stort antal personer. Den resan blev mycket lyckad och han ville att de som inte kunde följa med då skulle få denna möjlighet 2015. De fick avslag på ansökan om att få åka 21 personer. Det krävdes dock inget beslut om endast han och biträdande rektor M.F. åkte. Detta anmäldes till kommunstyrelsen. Sju pedagogiska lärare åkte på sin lediga tid. Han hade utlovat en middag för deltagarna, vilken han betalade med sitt

First Card. Han nyttjade också ett av de hotellrum som redan var bokade och som inte gick att avboka.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Vad Kommunen huvudsakligen lägger B.Ö. till last avseende potentiellt privata inköp och resor är att dessa inte redovisades på ett korrekt sätt. Detta har enligt Kommunen fått till följd att det inte har gått att bedöma om kostnaderna var tjänsterelaterade eller inte. Kommunen har utifrån de uppgifter som senare har framkommit haft synpunkter på vissa transaktioner och har då gjort gällande att de saknade samband med tjänsten. Kommunen har även pekat på att B.Ö. i stor uträkning bröt mot interna riktlinjer och regelverk. Detta behandlas under en annan rubrik. Detsamma gäller huruvida kostnader var anknutna till de bisysslor som Kommunen menar att B.Ö. hade.

Vad först beträffar påstådda *privata inköp* har inte Kommunen uttryckligen gjort gällande att någon av dessa skulle sakna samband med B.Ö:s tjänst. B.Ö. har också beskrivit vad de aktuella inköpen bestod i och hur dessa hade samband med hans arbete. Kommunen har inte ifrågasatt uppgifterna eller fört någon motbevisning i dessa delar. Vad gäller middagen på Vaxholms hotell har Kommunen däremot haft invändningar mot beloppet och mot att en anhörig deltog. Det har inte framkommit att det skulle råda några beloppsgränser vad gäller representation inom Kommunen. Att Kommunen har hänvisat till Skatteverkets riktmärke om 90 kr per person är inget som har visat sig vara någon praxis i Kommunen. Att en anhörig deltog, nämligen biträdande rektor J.A:s sambo, får däremot anses ligga utanför ramen för en måttfull representation.

Vad gäller påstådda *privata resor* konstaterar tingsrätten att Kommunen inte har rest några egentliga invändningar i sig mot resan till London maj/juni 2013. Avseende resan till Mariehamn i oktober 2013 uppstod inga kostnader för Kommunen utöver lönekostnader för B.Ö. Kommunen menar däremot att resan hade koppling till B.Ö:s privata bisyssla, vilket tingsrätten återkommer till under nästa rubrik. Vad gäller resorna till Prag, Finland, Philadelphia och Berlin har Kommunen framhållit *dels* att B.Ö. föreläste inom ramen för en privat bisyssla, vilken fråga behandlas senare, *dels* att inte någon av resorna låg inom ramen för vad en rektor på en grundskola ska göra. Vad beträffar den senare frågan resonerar tingsrätten på följande sätt. Det har tydligt framkommit i målet att Bällstabergsskolan satsade på digitaliserat lärande med en frekvent användning av digitala hjälpmedel i undervisningen. Det har inte på något sätt framkommit att personer i ledande ställning inom Kommunen skulle ha haft några synpunkter på detta. Tvärtom har det framgått att denna satsning och pedagogik var önskvärd, att den gav ett positivt genomslag samt att den vände en negativ trend på skolan. Det kan i detta sammanhang vara ett naturligt inslag att en rektor som representant för skolan inhämtar och delar med sig av kunskap på området digitaliserat lärande. B.Ö. har gjort gällande att resorna till Prag, Finland, Philadelphia och Berlin har handlat om sådan utbildning och sådant

erfarenhetsutbyte. Kommunen har inte åberopat någon bevisning som motsäger detta.

Vad beträffar BETT-mässan 2015 konstaterar tingsrätten att en större grupp åkte till BETT-mässan 2014, vilket enligt uppgift i målet kostade ca 500 000 kr. B.Ö. arrangerade denna resa. Enligt honom deltog då 60-70 personer från fyra olika skolor i Vallentuna samt representanter från Kommunens utbildningsförvaltning och Vaxholms rektorsgrupp. Resan väckte viss uppmärksamhet bland politiker i Kommunen eftersom skolan föregående år hade fått avskrivet ett underskott i storleksordningen tre miljoner kr. Kommunstyrelsen kallade bland andra B.Ö. och M.T. till ett möte för att diskutera resan. Flera personer har hörts om vad som utspelade sig vid detta möte. Det kan konstateras att frågan om utlandsresor hade blivit ett mycket känsligt ämne.

Kommunstyrelsen avslog sedan en ansökan avseende 21 personer om deltagande i BETT 2015. En anmälan gjordes då om deltagande avseende B.Ö. och M.F., vilket var helt i enlighet med gällande riktlinjer. Detta kan inte tolkas på annat sätt än att de kunde åka i tjänsten och kunde belasta Kommunen med relevanta kostnader hänförliga till deras deltagande. Att B.Ö. utnyttjade ett hotellrum under sin vistelse var således enligt tingsrättens mening helt i sin ordning. Att B.Ö. lade in semester avseende denna tid saknar betydelse i sammanhanget. Han själv ansåg att han åkte i tjänsten och tingsrätten delar den bedömningen. Han kan inte heller lastas för att han beviljade ett antal lärare från skolan semester för att kunna delta i mässan.

Lämpligheten av att B.Ö. använde skolans medel för att bekosta en middag för de deltagare som formellt sett var där på sin semester kan däremot ifrågasättas. Det är dock tydligt att det fanns en koppling mellan deras deltagande i konferensen och skolans verksamhet med digitaliserat lärande. Tingsrätten utgår från att dessa lärare skulle ha kunnat delta i tjänsten om förhållandena hade varit annorlunda och frågan om utlandsresor i tjänsten inte hade blivit ett sådant känsligt ämne i Kommunen efter den genomförda resan till BETT 2014. Till detta kommer att B.Ö., vilket har bekräftats av M.F., har beskrivit att sedvanliga sociala aktiviteter för skolans personal ägde rum i samband med just resor och inte på samma sätt vid andra tillfällen.

Vad slutligen gäller bristande redovisning av gjorda inköp och genomförda resor, vilket är Kommunens huvudinvändning under denna rubrik, noterar tingsrätten att det enligt den utredning som PwC gjorde har kunnat konstateras brister i detta hänseende. Det finns inte någon anledning att betvivla dessa uppgifter. B.Ö. har däremot gjort gällande att han lämnade samtliga kvitton till skoladministratören och att han gav henne i uppdrag att redovisa dessa på ett korrekt sätt. Att skoladministratören hade fått delegerat till sig att sköta detta har bekräftats av bland andra M.F., J.A. och L.D. som vikarierade som skoladministratör då den ordinarie administratören var sjukskriven. Det har i detta sammanhang av flera personer omnämnts en

ICA-kasse med kvitton som lämnades in på skolan då den ordinarie skoladministratören senare slutade sin tjänst.

Tingsrätten konstaterar att Kommunen inte har åberopat någon bevisning som motsäger B.Ö:s uppgifter om att han gjorde det som ankom på honom. Inte heller går det på det underlag som har presenterats dra några säkra slutsatser om B.Ö. har åsidosatt vad som på ett allmänt plan ålåg honom på något sätt. Tingsrätten återkommer till frågan vilken betydelse det har att B.Ö. samtidigt kan ha brutit mot interna riktlinjer.

Bisysslor

Kommunen

B.Ö. marknadsförde sig själv och sitt intresse för digitalt lärande genom att bedriva tre olika bisysslor. Syftet var även att tjäna pengar. Bisysslorna hade endast en svag koppling till Kommunens verksamhet. Sysslorna

- var arbetshindrande,
- rubbade förtroendet för B.Ö:s opartiskhet i arbetet och skadade Kommunens anseende,
- belastade Kommunen med kostnader (exempelvis de som beskrivs nedan), och
- anmälades inte till arbetsgivaren trots uttrycklig uppmaning härom.

CreateFree erbjöd enligt dess hemsida workshops och föreläsningar samt arrangerade gruppresor. På hemsidan lade B.Ö. upp sina föreläsningar och lanserade sitt deltagande i konferenser. Det framgick inte på något sätt att verksamheten skulle vara kopplad till Bällstabergsskolan.

iSkolor var en ideell förening som skapades av B.Ö. och J.A. Det var en bank av iTunes U-kurser där lärare kunde skapa och dela kurser med varandra. Enligt dess stadgar skulle en medlem betala en medlemsavgift.

B.Ö. gav föreläsningar på uppdrag av andra, bland annat vid de redan under rubriken Privata inköp och resor redovisade tillfällena.

B.Ö. belastade Kommunen med kostnader som avsåg hans privata bisysslor, exempelvis följande.

- *Lagringsplan* den 27 oktober 2013 (150 kr) avser *CreateFree*.
- *Flygbussarna i Göteborg* den 25 november 2013 (189 kr) avser *iSkolor*.
- *Parkering* den 29 november 2013 (360 kr) avser *iSkolor*.
- *Inköp i Finland* i mars 2014 (4 248 kr), redan behandlad under rubriken Privata inköp och resor.
- *Hyra av konferenslokal* den 1 december 2013 (45 000 kr) avser *CreateFree*.
- *Konferensavgift* i april 2013 (5 000 kr) avser *CreateFree*.
- *Visitkort* den 14 januari 2014 (732 kr) avser *CreateFree*.

B.Ö.

Han hade överhuvudtaget inte några bisysslor. Det arbete som utfördes avseende CreateFree och iSkolor skedde enbart i syfte att marknadsföra arbetssättet på skolan. Det var inte fråga om någon anställning, något uppdrag eller någon verksamhet. Kommunen var informerad om CreateFree och iSkolor och hade aldrig några synpunkter på detta.

CreateFree var en webbsida/en blogg som användes för att synliggöra skolans arbetssätt. Eftersom skolvärlden är mycket konservativ och då ”Jantelagen” gäller ville han och J.A. skapa en neutral plattform för att nå ut med budskapet och få andra skolor att följa efter. J.A. uppdaterade bloggen med information om den verksamhet som i praktiken endast bedrevs på Bällstbergsskolan. Någon annan verksamhet än den som syntes på bloggen bedrevs inte.

iSkolor var ett läromedel som bestod av en iTunes U-sida. Sidan innehöll ett hundratal kurser. Han skapade sidan tillsammans med J.A. Hans uppgift var att skapa stadgarna och J.A:s att administrera sidan. Bällstbergsskolans lärare lade upp kurser på sidan. Det gjorde även lärare från andra skolor. Kurserna blev digitala och helt gratis. Bällstbergsskolan sparade mycket pengar på detta.

Vad gäller *föreläsningar på uppdrag av andra* var det fråga om utbildningsresor och marknadsföring i tjänsten.

Alla kostnader som Kommunen har påstått hörde samman med bisysslor avsåg hans tjänst som rektor enligt följande.

- *Lagringsplan* avser lagringsutrymme för att utöka möjligheten att spara material på hans arbetsdator eftersom utrymmet i hans telefon inte räckte till.
- *Flygbussarna i Göteborg* avser en resa till Göteborg där han informerade om hur Bällstbergsskolan hade skapat iSkolor. Syftet var att även andra skolor skulle lägga upp digitala kurser så att biblioteket kunde utökas snabbare och bli tillgängligt kostnadsfritt för alla lärare i Sverige.
- *Parkering* avser deltagande i en workshop som Apple bjöd in skolledare och lärare till så att de kunde lära sig att bygga iTunes U-kurser.
- *Inköp i Finland*, redan behandlad under rubriken Privata inköp och resor.
- *Hyra av konferenslokal* avser en föreläsningdag i anslutning till resan till BETT 2014 som han arrangerade för Bällstbergsskolans räkning för ett stort antal personer. De föreläsningar som erbjöds syftade till att berika lärarna och utveckla skolans arbetssätt.
- *Konferensavgift* avser hans och J.A:s deltagande i utbildningsmässan Sett.
- *Visitkort* avser hans och J.A:s visitkort för att kunna marknadsföra skolans arbetssätt på en neutral plats.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Det kan till en början konstateras att en bisyssla är något som en arbetstagarare utför utöver sin anställning. Frågor om bisysslor regleras vanligen i lag eller kollektivavtal och syftar till att klargöra för båda parter vad som gäller.

Vad först beträffar B.Ö:s påstådda bisyssla i form av *CreateFree* kan det vid en första anblick utifrån den redovisade informationen på hemsidan verka som att det handlade om en verksamhet helt skild från den Bällstaberbergsskolan bedriver och som B.Ö. bedrev för att tjäna pengar. I samma riktning talar den e-postkorrespondens mellan B.Ö. och J.A. i vilken det apropå BETT-mässan beskrivs att ”vi” kan skapa en bättre produkt till ett lägre pris och samtidigt tjäna pengar. Enligt B.Ö. handlade det dock hela tiden om den verksamhet som beskrevs på Bällstaberbergsskolan. Detta har bekräftats av J.A. som i praktiken är den som lade upp informationen på hemsidan. Kommunen har i övrigt inte åberopat någon bevisning som motsäger den bild som B.Ö. och J.A. ger. Det är också klarlagt att en av de resor som beskrevs på CreateFrees hemsida är just den resa som B.Ö. arrangerade till BETT 2014 och då många från Kommunen deltog. Att den skulle sakna koppling till Kommunen och Bällstaberbergsskolan är direkt felaktigt. Det sagda innebär att Kommunen inte har visat att CreateFree skulle vara en verksamhetsfrämmande bisyssla. Kommunen får därmed acceptera de kostnader som är hänförliga till CreateFree.

Vad gäller *iSkolor* har det framkommit att det fanns en tydlig koppling till verksamheten på skolan. M.F. har bekräftat att skolans lärare använde *iSkolor* och att skolan sparade pengar i och med detta. Tingsrätten finner det naturligt att kostnader rörande *iSkolor*, såväl vad gäller användandet som kunskapsinhämtning och marknadsföring, belastade Kommunens budget.

Då det gäller *föreläsningar på uppdrag av andra* har det framkommit att B.Ö. anlätades för att hålla sådana vid i vart fall två tillfällen, dels i Mariefhamn i oktober 2013, dels i Finland i mars 2014. Enligt B.Ö. föreläste han om Bällstaberbergsskolan och skolans arbete. Det är också vad som framgår av det åberopade programmet som gällde för Finska rektorsdagarna i Mariefhamn. Som tingsrätten har funnit ovan kan det mycket väl ligga inom ramen för en rektors anställning att såsom representant för skolan inhämta och dela med sig av kunskap på området digitaliserat lärande. Något annat är i vart fall inte visat i målet.

Det har också tydligt framgått att B.Ö:s chef M.T. fick besked om att resan till Finland avsåg just en föreläsning för Apples räkning och att hon inte hade några invändningar mot det i sig. Det har däremot framkommit att hon tyckte att det såg smakligare ut om B.Ö. tog semester eftersom, som tingsrätten tolkar det, utlandsresor hade blivit en känslig fråga för Kommunens politiker. B.Ö. tog emellertid inte semester eftersom han ansåg att han ändå gav denna föreläsning i tjänsten. Till M.T. hade han dock uppgett att Apple stod för hans resekostnader. I sitt svar på det beskedet skrev hon att ”Som jag förstod detta betalar företaget du ska föreläsa för dina kostnader”. Mot

denna bakgrund måste det ha stått klart för B.Ö. att arbetsgivaren, genom M.T., utgick från att Kommunen inte skulle belastas med några kostnader. När så ändå skedde och utan att detta rättades till i efterhand agerade B.Ö. felaktigt. Icke desto mindre är det dock så att M.T. var medveten om att B.Ö. skulle föreläsa för just Apple och att hon betraktade detta som en föreläsning i tjänsten. Mot bakgrund av detta har tingsrätten ändock en viss förståelse för att B.Ö. ansåg sig ha rätt att åka på arbetstid och rätt att belasta Kommunen med kostnader.

Vad gäller föreläsningen i Mariehamn har B.Ö. gjort gällande att M.T. var informerad om att det handlade om en föreläsning och att hon inte hade någon invändning mot att han gav den i tjänsten. Kommunen har inte motbevisat denna uppgift. Det är ostridigt att Kommunen inte belastades med några kostnader med anledning av denna resa.

Brott mot interna regelverk

Kommunen

Under sin anställning bröt B.Ö. mot ett flertal interna regelverk som gäller i Kommunen. Som rektor var B.Ö. skyldig att sätta sig in i gällande regler.

Barn- och ungdomsnämndens delegationsordning: Innan ett inköp av en vara eller en tjänst sker måste inköparen kontrollera om det finns ett ramavtal med någon leverantör. Om ramavtal finns gäller vissa beloppsgränser vid avrop från detta. För rektor är denna 500 000 kr per år. B.Ö. överskred denna gräns vid leasing från Dustin AB. Om ramavtal saknas (direktupphandling) gäller enligt delegationsordningen andra beloppsgränser. För rektor är gränsen 100 000 kr per år. B.Ö. överskred denna gräns vid inköp från Dustin AB, Biotech AB och Lin Education AB.

Rutiner för inköp m.m: Den som ansvarar för ett inköp ska ta reda på om varan eller tjänsten omfattas av ett ramavtal. Om det finns ett ramavtal måste inköparen handla från den anvisade leverantören. Kommunen hade ramavtal angående resor med Täby resebyrå och med Telenor avseende telefoner. Trots detta köpte B.Ö. resor och telefoner från andra leverantörer. Av reglementet framgår vidare att gränserna enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) ska iakttas, vilket B.Ö. inte gjorde. Vidare anges i reglementet att vissa inköp och avtal ska anmälas till Kommunens inköpscontroller, vilket inte skedde.

Attestreglementet: Enligt reglementet tillämpas en försiktighetsprincip vid jävskontroll. B.Ö. bröt mot denna då han vid ett stort antal tillfällen attesterade sina egna in- och utbetalningar. Han bröt även mot reglementet då han inte redovisade ett tillräckligt underlag vid sin kostnadsredovisning.

Riktlinjer för First Card i form av First Card Inköpskort – Förbindelse och Guide First Card Inköpskort: I Kommunen får vissa anställda personliga First Card att brukas i tjänsten. B.Ö. undertecknade en personlig förbindelse där riktlinjerna för kortets användning framgår. Det anges att kortet är

personligt och inte får lånas ut. Trots detta lånade B.Ö. ut sitt eget kort samt gjorde inköp på andras kort. Vidare gäller vissa beloppsgränser; i B.Ö:s fall 3 000 kr per inköp och 15 000 kr per månad. B.Ö. överskred dessa gränser vid många tillfällen. För varje inköp ska finnas ett fullständigt underlag, vilket är inköparens ansvar att tillhandahålla. För 131 av B.Ö:s 137 transaktioner saknas ett fullständigt underlag och för 15 stycken av dessa saknas helt kvitto (till ett belopp om 19 078 kr). Om kvitto saknas får inköparen personligen stå för kostnaden. Av reglementet framgår vidare att inköp i första hand ska göras mot faktura. B.Ö. gjorde istället omfattande inköp på sitt First Card istället för mot faktura.

Rutin för inventarieredovisning: Det saknades en adekvat och komplett inventarieförteckning gällande stöldkänsliga inventarier på skolan. En inventarielista ska innehålla information om var produkten är placerad, fabrikat, tillverkningsnummer eller motsvarande samt anskaffningsvärde. En förändrad placering ska förtecknas. Någon årlig inventering som ska ske enligt rutinen skedde inte på Bällstabergsskolan under B.Ö:s tid.

Policy och rutinbeskrivning för bisysslor: En bisyssla är att definiera som en tillfällig eller stadigvarande syssla som utförs vid sidan om personens ordinarie anställning i Kommunen. Om bisysslan ger ekonomisk ersättning eller inte saknar betydelse. En arbetstagare är skyldig att på Kommunens begäran anmäla bisysslor och lämna de uppgifter som arbetsgivaren behöver för att kunna bedöma dessa. En arbetstagare som inte uppfyller detta bryter mot avtalet eller gör sig skyldig till fel eller försummelse i arbetet. Detta kan medföra disciplinpåföljd och i allvarliga fall uppsägning. B.Ö. hade bisysslor genom sitt engagemang i CreateFree och iSkolor samt genom att föreläsa för Apple. Dessa anmäldes inte till arbetsgivaren på det sätt som ska ske. B.Ö. dolde därmed sina bisysslor, vilket är djupt illojalt. Bisysslorna var sammanfattningsvis arbetshindrande, belastade Kommunen med kostnader, rubbade förtroendet för B.Ö., skadade Kommunens anseende samt anmäldes inte till arbetsgivaren.

Rutiner om utlandsresor: Enligt ett beslut från kommunstyrelsen den 28 januari 2013 ska samtliga resor anmälas till kommunstyrelsen på en särskild blankett. För resor som överstiger 1/3 prisbasbelopp ska kommunstyrelsen godkänna resan. B.Ö. anmälde inte resorna till London maj 2013, London juni 2013, Finland Mariehamn oktober 2013 eller Prag november 2013. Han reste dessutom oanmäld till Finland i mars 2014 och i strid med kommunstyrelsens beslut till London januari 2015.

BIA, bilersättningsavtalet: B.Ö. handlade i strid med Kommunens bilersättningsavtal då han inte för ovan redovisad utgift avseende Preem (285 kr) gav in en reseräkning.

B.Ö.

Barn- och ungdomsnämndens delegationsordning: Han blev inte informerad om delegationsordningen i detalj. Han uppfattade det som att inköpen från Dustin AB, och Lin Education AB som dess underleverantör, var avrop från upphandlade leverantörer med ramavtal. Det var inte han själv som gjorde dessa avrop. Kommunen var medveten om att Ipads köptes in till samtliga elever. Inköpet från Biotech AB gjordes efter en direktupphandling då tre leverantörer tillfrågades. Han gav besked att ca 100 000 kr skulle användas för inköpet. Arbetsgivaren var informerad om inköpet.

Rutiner för inköp m.m.: Han känner inte till rutinerna i detalj. När anvisad leverantör inte hade möjlighet att leverera varan vände han sig till andra leverantörer, vilket var tillåtet. Enligt den information han fick var Dustin upphandlad leverantör för digitala produkter.

Attestreglementet: Han känner inte till reglementet i detalj. Reglementet uppställer inget absolut krav på att attest ska ske av överordnad. Han har dock inte känt till att hans verifikationer från First Card inte har attesterats av hans chef M.T. Han kan dock ha attesterat egna tjänsterelaterade kostnader. I det redovisningssystem Kommunen använde var det skoladministratören/skolassistenten som valde vem som skulle attestera inköpet. Vissa inköp genomgick en extra granskning genom funktionen Validera objekt. Dessa hade således granskats på Kommunens förvaltning innan han fick dem för attest.

Riktlinjer för First Card i form av First Card Inköpskort – Förbindelse och Guide First Card Inköpskort: Han gjorde inköp på sitt First Card då betalning mot faktura inte var möjlig. Beställningar via Täby resebyrå redovisades via First Card men var i själva verket gjorda mot faktura. Han fick inte kännedom om kortets beloppsgränser. Han känner inte till att några kvitton skulle saknas. Han lämnade regelmässigt kvitton till skoladministratören. Hon skulle sammanställa underlagen. Några gånger efterfrågades kvitton och då redovisade han dem. Han använde inte själv någon annans kort men han bad flera gånger skoladministratören att boka på hans eller annans kort åt honom och annan. Så gjorde även andra. Vid något tillfälle lånade han ut sitt eget kort. Detta var dock praxis på skolan.

Rutin för inventarieredovisning: Han känner inte till rutinen i detalj. Det fanns en adekvat inventarieredovisning på skolan. En stor andel av de datorer som användes på skolan innehades av eleverna. Eleverna fick ta emot dem efter det att vårdnadshavarna hade skrivit på en handling om ansvaret för datorn. Dessa blanketter finns i original på skolan och innehavaren av en dator kan spåras genom dessa. Ett system över all digital utrustning (LINA) användes också. Denna omfattade 1 100 produkter. LINA var det enda sättet som Appleprodukter inventerades på. Denna uppdaterades löpande. Annan utrustning fanns upptagen på en lista som fanns hos skolans vaktmästare. Vidare var IT-service och respektive förvaltning ansvariga för förteckning av utrustning som köptes in. Det var

biträdande rektor som ansvarade för skolans inköp av digital utrustning och det var denne som i så fall ansvarade för löpande inventeringar.

Policy och rutinbeskrivning för bisysslor: Han känner inte till dokumenten i detalj. Han följde de regler som han uppfattade som gällande. Han hade inga bisysslor. Före 2014/2015 var det skoladministratören som skulle sammanställa skolans redovisning av bisysslor. Det var först efter resan till Finland 2014 som hans chef påtalade för honom att bisysslor skulle anmälas.

Rutiner om utlandsresor: Han kände inte till rutinerna förrän i slutet av 2013. Arbetsgivaren hade ändå kännedom om de resor han gjorde. Det var hans chef som hade till uppgift att anmäla resor, vilket hon gjorde efter att själv ha fått kännedom om rutinerna, med undantag för resan till Finland mars 2014.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Vad först beträffar *barn- och ungdomsnämndens delegationsordning* har Kommunen framhållit att Bällstaberghsskolan under B.Ö:s tid som rektor gjorde inköp till belopp som översteg de gränser som gällde enligt delegationsordningen. Enligt Kommunen överskreds gränsen om 500 000 kr per år för avrop på ramavtal väsentligt rörande leasing från Dustin under år 2014. Vidare överskreds gränsen för direktupphandling om 100 000 kr med stor marginal beträffande inköp från Dustin för åren 2013 och 2014 och från Lin Education för 2014. Det har också framkommit att gränsen om 100 000 kr överskreds marginellt gällande inköp från Biotech AB. Det saknas anledning att betvivla de uppgifter som har lagts fram. Det är också på det sättet att B.Ö. i egenskap av rektor hade ett ansvar för att sätta sig in de regler som gällde och se till att skolan följde dessa även om det inte var han själv som gjorde inköpen.

Vad gäller inköp av elektronik har dock B.Ö. invänt att han trodde att det fanns ett ramavtal med Dustin som även omfattade Lin Education och som skolan, genom J.A., gjorde avrop ifrån. J.A. har hörts om detta och har bland annat berättat att han fick den informationen från Kommunens IT-avdelning samt även inloggningsuppgifter till Dustin/Lin Education. Uppgifterna är inte motbevisade. Utifrån dessa förhållanden har tingsrätten en viss förståelse för att B.Ö. inte gjorde några ytterligare efterforskningar för egen del. Det har dock i målet framgått att varken B.Ö. eller J.A. hade någon kännedom om att det fanns beloppsgränser över huvud taget. Kommunen har framhållit att det är viktigt att gränserna iakttas eftersom Kommunen annars kan få skadeståndskrav mot sig. Tingsrätten delar den bedömningen och konstaterar att B.Ö. har brutit i sitt ansvar att se till att inköp gjordes i enlighet med gällande regler vad avser beloppsgränser även om han hade fått viss lugnande information i detta avseende.

Vad gäller brott mot *rutiner för inköp m.m.* har Kommunen, utöver den redan behandlade frågan om överskridande av beloppsgränser, pekat på att B.Ö. köpte resor och mobiltelefoner från icke upphandlade leverantörer.

B.Ö. har inte förnekat detta men har invänt att det var tillåtet att handla från en icke upphandlad leverantör då den upphandlade leverantören inte kunde tillhandahålla varan/tjänsten. Kommunen har inte bemött detta på något ingående sätt. Det är därför inte visat att B.O. bröt mot reglerna i detta avseende. Kommunen har även påstått att B.Ö. bröt mot reglementet genom att inte anmäla köp till Kommunens inköpscontroller. B.Ö. har inte förnekat detta, varför detta får anses visat i målet.

Kommunen har även påstått och i viss mån fört bevisning om att B.Ö. i stor utsträckning attesterade sina egna fakturor och att detta stod i strid med den jävsbestämmelse som finns i *attestreglementet*. Det saknas anledning att betvivla uppgifterna. Det har dock framkommit att det i praktiken inom Kommunen förekom att så skedde till i vart fall mindre belopp. B.Ö. synes dock ha attesterat sina egna fakturor i betydligt större omfattning, vilket stod i strid med det attestreglemente han borde ha haft kännedom om.

Vad gäller brott mot *riktlinjer för First Card* har tingsrätten redan behandlat frågan om vem som ansvarade för att redovisningen var bristfällig och kommit fram till att det inte utifrån presenterad utredning går att dra några säkra slutsatser om B.Ö. ansvar för detta. Däremot är klarlagt att B.Ö. bröt mot reglementet genom att låna ut sitt kort och även låta boka på annans kort åt sig själv. Utredningen visar emellertid inte annat än att B.Ö. gjorde så vid enstaka tillfällen. Vidare konstaterar tingsrätten att det i målet har framkommit att det var praxis i Kommunen att kort lånades och lånades ut, varför det saknas anledning att ha några större synpunkter på detta.

Kommunen har även pekat på att B.Ö. använde sitt First Card istället för att köpa mot faktura på det sätt som skulle ske i första hand enligt reglementet. Som tingsrätten redan har redovisat har B.Ö. invänt att han använde kortet då inköp mot faktura inte var möjligt. Uppgiften är inte motbevisad och ska godtas.

Vad gäller de beloppsgränser som står antecknade på den förbindelse som B.Ö. undertecknade har B.Ö. invänt att dessa är påskrivna för hand efter det att han undertecknade handlingen och utan att dessa kommunicerades med honom. Han har vidare pekat på att det inte var inlagt någon spärr på hans kort och att han förutsatte att allt var i sin ordning om köpet ändå gick igenom. Uppgifterna är inte motbevisade och Kommunen har således inte visat att B.Ö. handlade i strid med reglementet.

Kommunen har vad gäller brott mot *rutin för inventarieredovisning* gjort gällande att det vid den kontroll som PwC gjorde i april 2015 saknades en adekvat och komplett inventarieförteckning på skolan. Vid förhör med M.L. har framkommit att PwC tog del av en lista som omfattade leasade föremål (den s.k. Linalistan) samt ytterligare två listor som omfattande ca 60 respektive ca 50 föremål. Enligt M.L. kunde emellertid ett 90-tal föremål inte återfinnas på någon lista, bland annat TV-apparater. B.Ö. har emellertid framhållit att den s.k. Lina-listan omfattade omkring 1 100 föremål och även

inköpta produkter. Denna uppgift har bekräftats av J.A. Enligt J.J:s uppfattning omfattade dock Lina-listan endast leasade produkter. J.J. har också talat om två kompletterande listor som omfattade 60 Ipads som lärarna hade respektive 120 Ipads Mini som förskoleeleverna innehade.

Det är svårt att utifrån dessa uppgifter dra några säkra slutsatser om hur inventarieredovisningen gjordes på skolan och om det fanns några brister under B.Ö:s tid som rektor. Mot bakgrund härav har inte Kommunen styrkt sitt påstående om att brister förekom. Det är vidare oklart i vilken mån det gjordes någon årlig inventering. På denna punkt är det dock klarlagt att det inte var B.Ö. som var ansvarig för skolans digitala produkter.

Vad beträffar brott mot *policy och rutinbeskrivning för bisysslor* har tingsrätten redan kommit fram till att CreateFree och iSkolor inte var några bisysslor och att Kommunen inte har styrkt att några andra bisysslor har förekommit. Vad B.Ö. möjligen kan kritiseras för var att han inte förrän inför år 2015 anmälde några sysslor och att han därmed inte gav arbetsgivaren möjlighet att bedöma huruvida han i något avseende hade någon bisyssla eller inte. I målet har dock tydligt framgått att B.Ö. själv ansåg att han i samtliga avseenden handlade för skolans räkning och tingsrätten har haft samma uppfattning rörande det som har framkommit i målet. B.Ö. kan därför inte anses ha handlat i strid med reglerna om bisysslor.

Vad gäller brott mot *rutiner om utlandsresor* har framkommit att B.Ö. fick del av informationen om att utlandsresor skulle anmälas först i slutet av 2013. Även om informationen fanns tillgänglig på hemsidan dessförinnan kan inte någon allvarlig kritik riktas mot B.Ö. för bristande kännedom om reglerna. Vidare är för tingsrätten oklart vilket ansvar den enskilde arbetstagaren hade för anmälan. I denna del har B.Ö. gjort gällande att hans chef var informerad om samtliga resor och att det var hon som var ansvarig för anmälan. Kommunen har inte bevisat motsatsen.

Kommunen har framfört att B.Ö. vid ett tillfälle inte yrkade ersättning för användande av bil i tjänsten på det sätt som skulle ske. B.Ö. har inte bemött denna uppgift. Utredningen visar att det som Kommunen har anfört är korrekt. B.Ö. har således brutit mot *BIA*.

Vårdslös hantering av inventarier

Kommunen

I tillägg till det som har anförts under rubriken Brott mot interna regelverk åberopas att det vid en stickprovskontroll i april 2015 mot genomförda inköp konstaterades att ett antal av inventarierna saknades på skolan (totalt 22 av 282 föremål). Att produkterna saknades visar att det är uppenbart att inventariehanteringen under B.Ö:s ledning var vårdslös.

B.Ö.

Samtliga inventarier ska finnas på skolan. För det fall någonting saknas bär inte han ansvaret. Han bestrider dock att det försvann inventarier under hans tid på skolan.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Under rubriken Brott mot interna regelverk har tingsrätten kommit fram till att Kommunen inte har styrkt sitt påstående om brister vad gäller inventarie-redovisningen på Bällstaberghsskolan. Kommunen har dock även påstått att föremål saknades och att hanteringen av skolans inventarier därigenom var vårdslös.

Det saknas anledning att betvivla uppgiften om att 22 föremål saknades vid en stickprovkontroll i april 2015, bland annat två stora TV-apparater. Det är dock ostridigt att det därefter återfanns viss egendom. J.A. har berättat att han lämnade tillbaka ca 15 föremål. Vidare har J.J. uppgett att TV-apparater vid en senare kontroll visade sig finnas på skolan.

Det är mot bakgrund av det anförda oklart om och i så fall vilka föremål som saknades på skolan. Kommunen har således inte styrkt påståendet om brister i detta hänseende.

Sammanfattning

Tingsrätten har nu gått igenom det som Kommunen har lagt B.Ö. till last och funnit att B.Ö. har brutit i sina åligganden på ett sätt som har betydelse för hans anställning genom

- att inte ta avstånd från ett e-postmeddelande med olämpligt innehåll,
- att belasta Kommunen med kostnader för en anhörigs deltagande i en representationsmiddag,
- att belasta Kommunen med kostnader för en resa till Finland i mars 2014 trots att han borde ha förstått att Kommunen kunde ha invändningar mot det,
- att inte se till att inköp gjordes i enlighet med gällande regler vad avser beloppsgränser,
- att inte se till att inköp anmäldes till Kommunens inköpscontroller,
- att i viss mån attestera sina egna fakturor på ett sätt som stod i strid med attestreglementets jävsbestämmelse, och
- att vid ett tillfälle inte ha yrkat ersättning enligt Kommunens bilersättningsavtal.

Även om B.Ö. sålunda har agerat bristfälligt i nu nämnda avseenden har det emellertid enligt tingsrättens uppfattning inte i något fall varit fråga om ett sådant avsiktligt eller vårdslöst agerande som rimligen inte ska behöva tålas i ett rättsförhållande. Inte heller bedömt tillsammans kommer agerandet upp till en sådan nivå. Kommunen har därmed inte haft laga grund för att avskeda B.Ö.

Nästa fråga att ta ställning till är om B.Ö. agerande istället kan anses utgöra saklig grund för uppsägning. Det finns anledning att se allvarligt på hans agerande i strid mot gällande interna regler avseende upphandling och atterstering. För att saklig grund för uppsägning skulle ha förelegat på grund av nu nämnda överträdelser borde B.Ö. dock ha blivit varnad om att anställningen var i fara. Så har ostridigt inte skett. Till detta kommer att det av utredningen framgår att han inte har haft något nämnvärt stöd i dessa frågor från sina närmaste medarbetare eller från sin ledning. Saklig grund för uppsägning har därmed inte funnits i denna del.

Såvitt avser B.Ö:s agerande eller underlåtenhet i övrigt har tingsrätten redovisat sin bedömning av respektive punkt. Det som Kommunen har förmått styrka utgör inte, vare sig enskilt eller tillsammans, inte ens i förening med nyss nämnda överträdelser av interna riktlinjer, saklig grund för uppsägning.

Tingsrätten har således kommit fram till att Kommunen inte har bevisat att det har funnits skäl för att vare sig avskeda eller säga upp B.Ö. Om en arbetstagare har blivit avskedad under omständigheter som inte ens skulle ha räckt till för en giltig uppsägning ska avskedandet förklaras ogiltigt på talan av arbetstagare. Om ett sådant yrkande framställs kan domstolen besluta att anställningen trots avskedandet ska bestå tills tvisten slutligt har avgjorts. Det finns således skäl att bifalla B.Ö:s yrkande om ogiltigförklaring av avskedandet, även interimistiskt.

Kommunen har inte haft något att invända mot yrkad ersättning för utebliven lön. B.Ö:s yrkanden ska därför bifallas.

Tingsrätten bestämmer storleken på det allmänna skadeståndet till 125 000 kr. I denna del har beaktats att händelsen var uppmärksammas och att Kommunen offentligt gick ut med information som även inbegrep B.Ö:s namn. Det kan särskilt noteras att Kommunen redan i samband med avstängningen av B.Ö. publicerade en text av innebörd att han stängdes av på grund av ekonomiska oegentligheter samt att Kommunen, enligt B.Ö., även skickade en pressrelease med uppgifter om att B.Ö. hade figurerat i brottsutredningar.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång har B.Ö. rätt till ersättning för sina rättegångskostnader. Han har yrkat ersättning med 270 000 kr avseende kostnaderna för ett tidigare ombud, med 84 375 kr för juridisk konsultation av en advokat samt med 145 000 kr för J.A:s arbete. Tingsrätten bedömer att en skälig ersättning för J.A:s arbete är 50 000 kr. Beloppen i övrigt är skäliga. Kommunen ska således ersätta B.Ö. för rättegångskostnader med sammanlagt 404 375 kr jämte ränta.

DOMSLUT

1. Tingsrätten förklarar avskedandet av B.Ö. ogiltigt. Detta gäller omedelbart.
2. Tingsrätten förpliktar Vallentuna kommun att till B.Ö. betala allmänt skadestånd med 125 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 4 juni 2015 till dess betalning sker.
3. Tingsrätten förpliktar Vallentuna kommun att till B.Ö. betala lön med 960 640 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen
 - på 23 160 kr från den 25 april 2015,
 - på 57 900 kr från den 25 maj 2015,
 - på 57 900 kr från den 25 juni 2015,
 - på 57 900 kr från den 25 juli 2015,
 - på 57 900 kr från den 25 augusti 2015,
 - på 57 900 kr från den 25 september 2015,
 - på 57 900 kr från den 25 oktober 2015,
 - på 57 900 kr från den 25 november 2015,
 - på 41 557 kr från den 25 december 2015,
 - på 48 704 kr från den 25 januari 2016,
 - på 57 900 kr från den 25 februari 2016,
 - på 57 900 kr från den 25 mars 2016,
 - på 57 900 kr från den 25 april 2016,
 - på 57 900 kr från den 25 maj 2016,
 - på 57 900 kr från den 25 juni 2016,
 - på 57 900 kr från den 25 juli 2016,
 - på 35 789 kr från den 25 augusti 2016,
 - på 29 365 kr från den 25 september 2016 och
 - på 29 365 kr från den 25 oktober 2016, allt till dess full betalning sker.
4. B.Ö. förbehålls rätten att yrka ersättning för eventuell framtida skada.
5. Tingsrätten förpliktar Vallentuna kommun att ersätta B.Ö. för rättegångskostnader med 404 375 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess full betalning sker.